МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШОАТТА, № 106 (4274). 3 СЕНТЯБРЬ 1966 шу. Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

БЕХКТОКХАМЕ ДЕКХАР

ХьатIаэттай свекла лелаерашта эггара халагIа, бехктокхамегIа йола ха — мерза овлаш чуэцаш латт. Уж сиха а ца дойташ а чуэцарах тийша да пятилетка хьалхарча шера тIаийца социалистически декхараш дизза кхоачашделга. Республика свекла лелаераша дош деннадар хIара гектара тIара 185 центнер свекла хьалхкхее, паччахьалкхенга 178 эзар тонн йохка.

Из сийлен декхар кхоачашдара деррига хьалаш да вай республике. Цунна тешам ба дуккхача колхозашкен совхозашкен свекла наьха санна чIоагIа хьувкъаяь хилар. Къаьстта дика толамаш даьхад Урус - Мартана района Мичурина цIерахча совхоза, Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхоза свекла лелаераша. Свекла хьувкъаярал совгIа цIена а да цигара кхаш. Хьалха санна мерза овлаш дика хиннад Социалистически Къахьегама Турпала, «Джалка» совхоза Муслиева Тамаре звено кхай тIа. Пятилетка хьалхарча шера ишт-та беркате къахьийга звенош Iальмате дукха я вай республике. ХIанз керттердар да сихен йоа ца еши свекла чуэцара йизза кийчо яр. «...Укх гаргарча деношка свекла ювш йолча хIара колхозен совхозен свеклокомбайнаш, свеклоподъемникаш, свеклопогрузчикаш, автомобильни транспорт шекара свеклан свекла йоархIаши шоай ханнахьа чуэцара а дIалхьара а эша механизаце кхыйола средстваш кийчъе, хIаьта ишта шекара свекла дIачуэцара а дIаоттаяь лоралра а свеклоприемни пункташ кийчъе, царна а жома кIоагашта а тIалолха наькъаш тоалé деза». аьнна белгалдаьккхал укх деношка КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои тIаийцача соцам тIа.

Районни юртбоахама производственни управленеш, колхозий, совхозий кулгалхой, специалисташ, партийни организацеш хIанз декхарийла я еррига свекла ханнахьа чуэцара еррига техника, нах оарцагIбаха, цар къахьегам кхетампа вIаштIехьбаккха. ЧIоагIа лоархIаме да кхыха дIа ца йохийташ хIара боахамо, звенос свекла чуэцара балха планаш увттаяь яхар.

Уж балхаш дика кхоачаш а даь свекла чуэцилга дIалоладаьд Шаьла района «Шалинский» совхоза цхьоалагIча отделене Хасбулатов Ахьмада кулгалдеча механизированни звенос. Укхаза бизза пайда эц свекла чуэцача техниках, транспортах. Цу тайпара балхаш ду звенош, боахамаш кIезига дац республике.

Цхьабакъда, массанахьа а йоаггIача бесса йоакхо яц техникага, транспортага лерттIа болх байтара, кхаш лелалерий къахьегам дикагIча тайпара вIаштIехьбаккхара, свекла чуэцача наха юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра.

Шекара свекла сиха чуийца яккхара а из паччахьалкхенна дIаялара а мел эша техника я вайцига. Боахамашка кхоачамхиллал я свекла чуэца комбайнаш, свеклоподъемникаш, кхыйола а механизмаш. Цулухьа хIара колхозе, совхозе терко е еза техникага шин сменах болх байтаргболаш нах кийчбара, къаьстта дика кийчъе еза еррига инвентарь.

Свекла сихагIа чуийца яккхара а из кIезигагIа йойтара а чIоагIа новкъостал дергIа нагахьа санна хьаьккха йоллаше а из дIахьолга вIаштIехьдоаккхе. Эггара хьалхагIа хьаахка еза лердаш IажагIъяла йолаеннеи йоккхагIа йолеи свекла.

Массанахьа а шерра юкъеяхьа еза свекла чуэцара прогрессивнегIа йола технологи. Нохч-ГIалгIайчен хьалашка свекла сихагIа чуэцара из шекара заводе дIакхачийтара а поточни поточно-перевалочни хьисапе леладе деза уж балхаш.

Свекла сихагIа чуэцара а паччахьалкхенна дIаялара а чIоагIа лоархIаме да автотранспорта болх нийса вIаштIехьбаккхар. Колхозийи совхозийи кулгалхоша, юртбоахама районни производственни управленей специалисташа, юххьанцарча партийни организацеша деррига а де деза шоашта новкъостала яйтача автомашинех бизза пайда эцара, царга шин сменах болх байтара. ХIаьта ишт-та сахьатий график юкъе а йоалаеш цаI йолча планах комплексни бригадаша автомобилехи мухь тIаботтача а тIера Iоболхкача а механизмехи шерра пайда эцара къаьстта терко е еза. Свекла дIакхахьа къоастаяьча автомобилашка кхыдола балхаш дайта йиш яц.

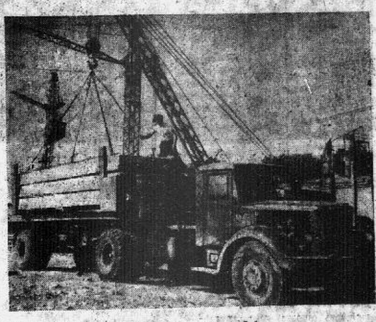
Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша даим йоакхо е еза свекла чуэцаш боахкача механизаторий, шоферий. Берригача болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржае, хьалха латтарий опыт массанена дIайовзийта, цунах махулла дикагIа пайда эца беза. Массанахьа лерттIа вIаштIехьдаккха деза кхашка болх берий культурно салоIилга.

Боахамий кулгалхоша терко а еш лелале деза механизаторий, свекла лелаерий, шоферий материальни моральни стимулаш кхетамца лелаяра гIулакх.

«Сельхозтехника» объединени декхарийла я свекла чуэцача, из тIайоттача, тIера Iойоаккхача кхай тIа ехача техникана а автотранспортана а ремонт яра мел эша запасной батхаланца боахамаш новкъостал де.

Цхьабакъда, колхозийи совхозийи свекла лелаераша, транспортникаша мел хьийга къа зехьа доврга нагахьа санна Нохч-ГIалгIайчен шекара завода свекла дIачуэцилга а из чакхйоаккхилга а лерттIа вIаштIехьа ца лоаккхе.

Нохч - ГIалгIайчен юртбоахама къахьегамхошта юкъе хи тIехьа шерагIа яржаш латт Октябра сийна йола социалистически яхь. Дезача цIейна къахьегама совгIат кийчдеш ба свекла лелаераш а. ХIанз цар керттера декхар да шоаш тIаийца социалистически декхараш дизза кхоачашдар, паччахьалкхенна дукхагIа свекла дIаялар, хьатIаьоагIача шера хьувкъама лард йоллар.

«Облмежколхозстрой» треста Винницки аьшкабетонни изделей заводо юрташкара культурно-бытовой гIишлонаштеи хьайбаш леладара городокаш хьалъяран конструкцей итташ эзараш кубометраш лургья областерча колхозашта. Продукци арахецара ворхI бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй.

Сурта тIа: колхозашка дIаяхийта тIайотташ латт аьшкабетонни конструкцеш.

Е. Копыта сурт.
ТАСС фотохроника.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КПСС Центральни Комитете цIенхаштта уйла тIаяхийтай китайски пресса тIа кепатеха аральннача, нов. Мао Цзэ-дуна кулгалца болх беш хиннача Китая Компарте XI-ча пленума коммюникена.

Цу коммюнике тIара хьагуш мадарра, КПК ЦК пленум чурча дешашка хьежай, «сийлахь - йоккхача пролетарски культурни революци» оалаш йолчун хьакъехьа соцам тIаийцаб цо. Цунна нийсса пленумо дуккха заявленеш яьй дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама проблемаех лаьца, хIаьта цунца дувзаденна меттакIаьлеш а дийцар КПСС-ахи Советски Союзахи. Пленума решенеша официально бакъдир шоай къаьстта никъ, вежарашха йолча партеша 1957-чей 1960-чей шерий совещанешка цхьана белгалбаьча марксистско - ленински наькъа из духьал а оттабеш, дIахо а чакхдаха безам болаш КПК кулгалхой хилар. Пленума документаша хьахьокх, КПК кулгалхоша Советски Союза духьалара шоай никъ Китая Компарте официальни политика а лоархIаш чIоагIбаь хилар. Маларра аьлча пленумо дIатIаийпаяц империализмана духьала а цу даькъе Вьетнамерча американски империализма агрессена духьала а лоаттабеча къовсаме гIулакхаш цхьана чакхдахара хьакъехьа КПСС-он вежарашха йолча кхыча партешеи енна предложени.

Шийна уйла тIаозаш факт я дукха хана денз а цахаддаш а Китае чакхйоахаш йола антисоветски кампани пленум хинначул тIехьагIа денз къаьстта чIоагIъенна хилар. ТIатIа-шаьрагIа гуш да БНР кулгалхой, СССР США империализмаца «барт баьб», «Советски Союзе капитализм юхаоттаеш латт» яхаш доаца бахьанаш а доахаш, СССР-аи КНР-неи юкъера гIулакхаш толхадар духьа юха а цIур беххаш хилар. Пекинерча советски посольствана хьалхашка бокъо йоаца хIамаш дукха леладайташ хиларга дIанхьачад гIулакх.

Китайски Компарте кулгалдеча органо леладу уж тайпа гIулакхаши заявленеши дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама гIулакха, социализми къамий кортамукъален бахьан долаш, халкъий машари кхерамзлен бахьан долаш лоаттабеча къовсама гIулакха зе даргахьа баьккха керда цIенхашттара гIа лоархI КПСС ЦК-ас. Империализмо революционни болама духьала лоаттабеча къовсамера ший низаш чIоагIдеш, Вьетнамера бIеха тIом шербеш латтача хьалашка цу тайпара болкхача гIано къаьстта доккха гIулакх ду империализманеи реакценеи. Цхьана барта а долаш империализманеи реакценеи духьала къовсам ца лоаттабарах, цIаккха ца соцаш коммунистически болам, социалистически содружество вIашагIъяккха, империализмана духьалара фронт мелъе гIертарах бола бехктокхам ше мабарра БПК-аи КНР-еи кулгалхошта тIабуж.

КПСС ЦК-ас массаза лийрхIал, хIанз а лерхI, империализмана духьаларча, дерригача реакционни низашта духьаларча къовсамо еррига коммунистически партеш, деррига социалистически мехкаш, революционнии кортамукъалени болама еррига отрядаш барт - цхьоагIо йолаш, кхотаенна, солидарность йолаш хулга дIадехаш хилар.

КПК кулгалхоша хьалхашка увттаеш йола халонаш йоллашехьа а, Советски Союза Коммунистически парте дIахо а лелабергба китайски коммунисташцара, дуккха миллионаш йолча китайски халкъацара доттагIал чIоагIдара тIаберзабаь никъ, хоаламболлаш хьаллоаттабергба дунен коммунистически болама генеральни никъ, марксизм - ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Гуйран хьалхара бутт хьатIаэттабале а юрта боахама къахьегамхой хьалха санна дукха балхаш да де дезаш. Йоа ца еш ший ханнахьа чуэца еза хьажкIаш, гидуаргаш, шекара свекла, коартол, тIехьа кхача баьца дааараш, хIаьта хургболча хьувкъама лерттIа кийчо е а еза.

ЦхьоалагIа сентябрь хьакхоачаш юрта боахама механизатораша 41,5 эзар гектар хьажкIаш чунийцай, вешта аьлча 46 процент. 644 гектара тIара кхаьча яьнна хьажкIаш чунийцай. Наурен Надтеречнен районашка дийнех кхаь даькъа тIара хьажкIаш чунийцай, хIаьта МалгIабика, Наьсарен, Сунжа, Урус-Мартана, Шаьла районашка ялата лаьрхIа хьажкIаш чуэца балхаш хIанз а доладаьдац.

Хьалха дIадахача шерашка ца болабеннача бесса укх шера хьалха болабеннаб республика боахамий механизатораш гидуаргаш чуэца. Республике ахаш гаргга гидуаргаш чунийца яьннай. Из юрта боахама культура Грозненски, Гудермесски, Шелковской района боахамашка дукха хIама ца эшаш чунийца яьннай. Ахка геттара дIайха хиннадале а дахача шерарчул лакхагIа гидуаргий хьувкъам кхебаьб укх шера юрта боахама къахьегамхоша. ХIара гектара тIара 10 центнерал совгIа ялат чуэц Гудермесски, Шаьла, Шелковской района боахамашка.

Кастта гурахьа дувш дола ялаташ дIаде долалургда, хIаьта кийчо яра гIулакх геттара эсала лел. Гурахьа дувш дола ялаташ дIаде дезача 200 эзар гектарах 116 эзар гектар мара кийчдаьдац. Из кийчо яра наьха санна тIехьадус МалгIабика, Наьсарен, Урус-Мартана района боахамаш. Цхьадолча боахамашка тоъаш дац кондиционни фу.

62 эзар гектар зябь аьхай. Нагахьа санна Надтеречни района боахамаша зябь ахара план 58 процент кхоачашъяьяле, Шелковской, Советски, Ачхой-Мартана района боахамашка 20—28 процент мара кхоачашъяьяц.

Гуйран балхий ха тIаккхаьчай. Цудухьа мел деш дола балхаш дика вIаштIехьадаха а сиха де а деза.

ХЬАЖКIА, ГИДУАРГАШ ЧУЭЦАРАХ, ЗЯБИ ГУРАХЬА ДУВЧА ЯЛАТАШТА ЛАЬТТЕИ АХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

Планах процентащца

	Чунийца хьажкIаш	Чунийца гидуаргаш	Аьха зябь	Гурахьа дувча ялаташта аьха лаьтта
Ачхой-Мартана	37	45	28	54
Ведана	—	—	3	84
Грозненски	62	81	34	63
Гудермесски	68	88	46	62
МалгIабика	22	40	36	41
Надтеречни	85	62	58	66
Наьсарен	8	—	26	28
Наурски	74	67	40	74
Ножай-Юрта	2	14	2	59
Советски	—	—	22	39
Сунженски	50	35	43	48
Урус-Мартана	36	—	34	46
Шаьла	37	24	38	46
Шелковской	50	82	20	67
Грозный	100	—	28	—
Еррига	46	47	36	57

КИЙЧДАЬ ДАХА ЛАЬТТАШ

Укх шера лоаццача хана шоаш кхедаь ка бола ялаташ чунийца баьлар Надтеречни района «Озерный» яхача чхьагIара совхоза механизатораш. Паччахьалкхенна планал совгIа 5 эзар центнер ялат дIаденнад боахамо. Хьокхаме къахьийгар ялат чуэцаш баьхкача комбайнераша Арсаев Мусейпа, Тазбиев Ихвана. Цар шинне 8000 центнер ялат аьрдар.

ХIанз тIадоагIача шера хурболча хьувкъама кийчо еш боахк совхоза кхашка. Укх шера хIара гектара тIара 15,2 центнер ка бола ялаташ чунийцад боахаме. Из дукха доацилга ховш ба совхоза специалисташ. ХIаьта фу даьд цар лаьтташ леладара культура лакхъяра?

Гурахьа ялаташ дIадуврдола лаьтташ аха болабалалехьа цига удобренеш тайсай. ХIара гектара шинъ центнер кхоачнйташ суперфосфат йиллай кхашка.

Укх шера кхедаьча ялаташта кIезиг-дукха «жужилица» яха лазар хиннадар. Цудухьа дерригача лаьтташта тохкамаш даьд отделенешка. Цу лаьттай хьалашка хьежжа тIайоагIача хана ялаташта лазар ца кхетийтара ядохимикаташца хан - ханнахьа обработка ергйолаш я.

Фуна эшаш дола ялат цIендаь даьннад. Планах гурахьа дIаде деза 394 тонн кIа кийчдаь дIадувча боараме да. Цох 330 тонн цхьоалагIча репродукцех да, хIаьта 20 тонн «элита» яхача фух дола кIа ийцад боахамо. ХIаьта районе могабеш ба «Кедзорис-бетта» яхача фух бола мукх, цудухьа Гудермесски района «Новогрозненский» яхача совхозера цу тайпара мукх бенаб. ХIанз ядохимикаташца кийчдеш да фу.

Гурахьа 2125 гектара тIа ялаташ дIаде дезаш ба совхоза механизатораш. Цул совгIа зяба лаьрхIа 1200 гектар лаьтта аха деза. 30 августа деррига аьхадаьнна лаьтта 2300 гектар гаргга дар. 15-ча сентябре ялаташ дIаде болалу районе. ХIаьта хIанзчул тIехьагIа 625 гектар лаьтта аха деза.

Совхозе итт гусеничи трактор я. Царех кхашка лаьтта оахаш пхиъ мара яц. Вожаш еха латт.

Техника лерттIа лелаяра совхозе йоакхо еш боацилга гуш да. ШоллагIа сезон мара яц «ДТ-75» яха торакторaш яххийта, хIаьта а царех кхоъ еха латт. — Царна эша шестерняши подшипникаши цхьачнахьа а ноаргIац тхона. Йоах совхоза керттерча инженера нов. Тулатова. Тракторaш тIа болх беш бола нах каст-каста хувц. ЛерттIа болх Iомабаь боацача нахага дIател керда техника. Ишта, цIенача «ДТ-54» яхача трактора тIа болх бе хьожавир Алаев Ахьмад. Цо трактора ца боагIа низ тIабахийта хилар бахьан долаш передача коробка еха дIаэттар цIенна трактор.

Цул совгIа кхы а да болх тIехьа боаха бахьанаш. Бийсанна болх ца беш трактораш латташ моттигаш нийслу.

Ледара леладу укхаза тракторaстий материальни безам совбаккхара гIулакх а. Лаьтта оахача трактористашта премеш теларгйолаш приказ техадар дирекце. ХIара пхе дийнахьа итогаш еш из гIулакх лерттIа дIадихьадац укхаза. Лаьтташ аха болабеннача хана дена пхи сом хьожадаь цхьа Урузбиев Туру мара вувца саг воацаш бисар контора болхлой.

С. МАЯСИГОВ,
тха собкор.

БОЛХ ТОАБЕ БЕЗА

Наьсарен района механизатораштa, хьайбаш леладераштa дукха аьттув болаш бацер укх шерара хаоттам.

Юртбоахама балхаш дIадолалуш хадданза догIаш даьхар, хIаьта кIезига ха яьлча йокъал эттар. Из бахьан долаш силоса лаьрхIа дIайийна хьажкIаш нийлха хилар. Механизатораша лийрхIача тайпара хьувкъам кхеба вIаштIехьа а даланзар. Из деррига теркал а даь, къаьстта низ тIабакийта безар силос йоллара. ГIадамаш геттара лохе гIоллa хьакхарцеи траншеяшка дIала хьакхарцеи траншеяшка дIала кхухьаш йола силос йоа ца яркхухьаш йола силос йоа ца яр цеи меттаоттаде дезар хаоттам дика ца хиларах хьувкъам во хилар.

«Назрановский» совхоза фермашка 13220 хьайба да: 720 детта доакхан, 500 кагий доахан, 3700 хьакхарч, 8300 жа. Уж мел дола хьайбаш Iангара даха 25 эзар тонн дуккьал силос еза. Мелла силос хьайбашта эше а, хIанз мо мара доакъар Iалашдара балхаш ца дойя во Iангардала-м деза цар. ХIанзалца кийчъяь силос ши эзар тонн гаргга мара яц. Планах Iалашъе езачох 6,2 процент. Силос Iалашъяра гIулакх эсала лел техника дика кийчъяь ца хилар бахьан долаш. Силос кийчъе еза ха тIаэттача хана хьажкIаш чуэцача цхьайтта комбайнах ворхI мара балха араяланзар. Балха араьннараша а лерттIа болх бацар, сецаш дукха ха йоайора.

Цу тайпара кхоачамбоацараш къаьстта дукха да Аьлтий-Юртарча отделене. Ховш да агрегаташ сеца латташ хилча транспорта бе болх боацилга. «Грознефтехимзаводы» объединене юрта боахама балхаш де яхкийтача машинаша совхоза пайда бац, совхозо ший техника дика кийчъяь ца хилар бахьан долаш. Отделене болх беш йолча машинаша цхьадолча дийнахьа сайрийна 5 сахьат даллалца 16 рейс мара яц, хIаьта наькъа дIоахал 5 километр мара а яц.

Совхоза Пхьилекъонгий-Юртарче отделене кхы а ворIа лел силоса лаьрхIа хьажкIаш хьакхара гIулакх. 26 августе укх отделене болх беш йола кхоккха а агрегат сеца лаьттар деликъел тIехьагIа 3 сахьат даллалца. Силос Iалашъяра балхаш совхозе селла эсала леллаше а, хIанз ремонт е езаш мастерской 4 комбайн я. Цул совгIа ала дезаш да силос чуэцача автотранспорта болх во вIаштIехьбаьккха хилар. Яндарерча шурий-товарни ферма болхлой транспорт кIезига хилерах агрегаташкара моше доакъар дIакхахьа кхец яхаш латкъ. Кхыча тайпара да Сийна кхера оалача моттигера гIулакх. Дерригача шера леладу укхаза 500 кагий бежан. Укхаза цу хьайбашта силос Iалашъеча эшачул совгIа я машинаш.

Цу тайпарча кхоачамбоацарий уйла е е уж дIадахе а декхарийла бе совхоза кулгалхой. Силоса хьажкIаш хьокхаш йолча комбайнашка хьежжа мара яхийта езац машинаш а.

Совхоза машинаш тIехьа йолалу болх бе. Iуйрийна 9—10 сахьат даьлча а директора чIоагIъяьча разнарядкашка хьажаш хул шофераш. ХIаьта уж разнарядкаш сайрийна кийчъе еза.

Совхозе балха хьабаьхкача «Грознефтехимзаводы» яхача объединене шофераша центральни усадьбе бийсаш йоах. Iурра-Iура балха ха йоа а еш гаьнна болх бе безача дIаух, хIаьта сайрийна ишта юха цIа а ух. Цул пайданегIа а аттагIа а дар шофферашка болх беча боахамашка бийсаш йоахийташ хилча.

Геттара дукха ха йоаю силос хьакхухьа машинаш йоассаеш а. Цхьаннахьа а йолаш яц разгрузочни щиташ. Теркалданза даргдац, болхлоша йоаггIача тайпара силос тоIа ца яр а. Пхьилекъонгий-Юртарча отделене мара яц силос тоIаеча болх бе еза трактораш.

Уж мел дола кхоачамбоацараш бахьан долаш ишта кIезига силос еллай «Назрановский» совхозо. Смении норма 75 тонн йолча, хIара агрегата хьокха силос 17,4 тонн мара яц.

Совхозе силос Iалашъяра болх цIенхаштта тоабе беза махулла сихагIа.

С. ПАРОВ.

4 сентябре — мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Ди

* * *

СИЙ ЛАКХА ЛОАТТАДЕРГДА

КПСС XXIII-ча съезда цIи лелаеча Грозненски крекинг-заводе хьалха латтачарех цаI я № 15—16 йолча тха установка коллектив.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка коллективо сийрда мехкдаьтта продукташ яхара ворхI бетта план 18-ча августе кхоачашйир. Планах лаьрхIачул совгIа арахийцар итташ эшелонаш сийрдача мехкдаьтта продукци.

Московски ленинградски предприятей инициатива хьал а лаьца дукхагIа мехкдаьтта продукташ кхоара чIоагIа къовсам лоаттабу технологаша. Планах лаьрхIачул совгIа кходаь доагор 0,3 процент я, хий — 4 процент, электроэнерги — 2 процент, ишта кхыяраш. Из бахьан долаш паччахьалкхенна кходаьд массехк эзар сом ахча.

Барттайна коллективо къахьегарах хьаьхиннад уж къахьегама толамаш. Установка сменаш яхъе яьипай, даьхача толамий хан-ханнахьа итогаш ю. Установка технологически режим эргайоахаш тоаю. Планах лаьрхIачул совгIа ремонт ца еш болх байт установкага.

Цхьаьнха деза цIей да тха укх шера. Из да октябра 49 шу дузади. Цу денна сийленца накъа дахара итт бетта план 15-ча октябре кхоачашъе лерхI оаха. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка сий лакха а лоаттадеш, хьинаре къахьегаш ба технологаш. Царна юкъе я дукха ха йоаццаш «Къахьегама цIе байракх» яха орден енна йоккхагIйола оператор Н. Мороз, воккхагIвола оператор П. Швецов, къона технологаш Б. Гайдуков, В. Волуйский, Ф. Кузнецова, В. Кукза, машинисташ нн. Кулеш, Грабовой, Швачко, кхыбараш.

Н. КОНОНЕНКО.
крекинг-завода № 15—16 йолча установка начальник.

Сурта тIа: воккхагIвола оператор Гайдуков Борис керте латта смена.

И. Плиева сурт.

* * *

Мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой цIейна хетаяь материалаш еша газета 2-ча оагIо тIа.

Моттигерча промышленноста болхлошта денна совгIаташ

Халкъа потреблене товараш хьадара хьакъехьарча ворхI шера плана заданеш кхоачашъяра толамаш дахарахи моттигера промышленность дегIаккхувлача дика гIулакхаш дарахи СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 26 августерча Указаца СССР орденаши медалаши еннай моттигерча промышленноста болхлойи инженерно-технически болхлойи, партийни, советски, профсоюзни организацей болхлойи йоккхача группана.

Цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР гIолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

ВОВК Павел Кирилловича — Нохч-ГIалгIай химически завода нахьараш дувлачоа,

ДАЬХЕННА ДУКХАГIА МЕХКДАЬТТА

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

1965 шера 28 августерча Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо отгадаьд мехкдаьттаи газовийи промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди дезделга.

Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахой шоай цIейна накъа боагIа къахьегама а творчески а хьйнар айденна. Мехкдаьттеи гази як кхара бархI бетта план ханал кходи хьалха кхоачашъяьй. Укх шера бархI бетта ерригача мехкдаьтта промыслови управленеша а бIарчча хьайийцача «Грознефть» объединене а кхоачашъяьй мехкдаьттеи гази яккхара план. Мехкага кхы тIа а планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта кхаьчад.

Мехкдаьтта доахачара къахьегама овсарле 4,2 процент лакхъеннай, продукцега дIалодар 3,3 процент лохдаьд, 622 эзар сом кходаьд. БорхI бетта 100 процент кхоачашъяьй бурош деттара балхий план а, хIаьта бурош деттачара хIама хьадеча ханах 65,2 процент а хиннад.

Указ арадаьлча гIоне цхьа шу мара даьннадац, хIаьта цу шера объединене предприятей балха юкъе доккхий хувцамаш а хиннад. Из шу белгала дар берригача халкъа боахама къахьегамхоша семилетка йистейоаккха шу из хинна хиларца. Вай мехкдаьттахой лоархIабир лакхъяь йола семилетка задани толамца кхоачашъе. Кердача пятилетка хьалхарча шера гучаяьккхай мехкдаьтта доалла керда ши моттиг — Брагуни Октябрьскии. Вай республика мехкдаьтта районаш хIанз шозлагIа хьахулаш йоагIа. Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахой коллектива сийлен гIулакх да тохкамаш а даь гучаяьха мулкаш ебаелга, уж бизза пайда а нийбеш Даьхенна гIулакх де дIаоттаелга.

Белгалде доагIаш да укх тIехьарча шерашка мехкдаьтта дахара техника хоалам боллаш чIоагIа эргаялар. Еррига насосни сиважинаш телеуправенега яьхай. Телемеханизаци юкъеяхьаро дикка аттача баьккхаб мехкдаьтта промыслай болхлой къахьегам, хIанз бийсан сменаш яц, производства культура лакхъеннай. Мехкдаьтта промыслаш цIена а порядкагIа а лелаю. Телеуправлене гIо ду болхлой технически боарам лакхбара. Доккхий хувцамаш хиннад лаьтта кIалхарча ремонта бригадашка. КIезигача механизаце, яйьча инструменто, Iочуахийтара хьалъяхара операцешта механизации автоматизации яро дикка аттача баьккхаб болхлой къахьегам, къахьегама овсарле лакхъяра гIо даьд.

Овлангара денз хувцамаш хиннад бурув деттара технологена юкъе. ТIа-тIа дукхагIа лакхлуш доагIа оборудовани дозал айде могаш хилар, насосни группа низ. Цу гIулакхо торо хулийт геттара кIоарга бурув деттилга карадерзаде. Грозне бурув деттараш-та хIаналехьа а дIаяха юкъ хинна дIаэттай 4000—4500 метр кIоарга бурув деттилга карадерзадар, хIаьта хIана 5000 метр кIоаргал йола бурув детташи ялх эзар метрга кхаччалца кIоарга бурув детта кийчлуши ба уж. Цу гIулакха кийчо еш латт, кердача тайпаех дола осташ вIаштIехьдоах, производственни процесса технологи вIаштIехьйоах, техника кийчъю.

Цхьабакъда, толашагIа йолча кердача техника пайда лу из дика карарерзаяь хилча, производство вIаштIехьъяккхара ларде Iилма маяххара къахьегам цийсбара методаш лелаеш хилча. Производства лакха культура, сакхетам, дисциплина эш. Цу ларда тIа «Грознефть» объединене предприятешка шерра баьржаб коммунистически къахьегама тIехьара болам. Коммунистически къахьегама сийлахьа цIи тиллай 14 цехах, 21 участках, 217 бригадах. Парна юкъе я «Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысел, «Малгобекнефта» НПУ кхо промысел, «Сунжанефта» НПУ № 1 йола мехкдаьтта промысел.

ХIара предприяте ба боккъала а башха нах, хьалха латтараш-новатораш. Укх шерах дIабахача бархI бетта дикагIа дола хьокхамаш дахьад: «Малгобекнефта» НПУ гIолла — мастерий М. Рубащенкой, С. М. Додаева, Загилева, Социалистически Къахьегама Турпала Левшина бурув деттача бригадаша, «Сунжанефта» НПУ гIолла — нов. Бородацке бригада; «Старогрознефта» НПУ гIолла — н.н. Олейниковеи Грицеи бригадаша; «Грознефтеразведка» тресте гIолла — мастерий Гусакова, Кукленкой, Марулина, Шибратова бригадаша. Шей дездеш даькъала бувца безам бар са бурильщикаш Тренбуков, Загоевев, Дылеев, бурильщикий гIонхчий Кантаева, Носаев, Ибрагимов, мехкдаьтта дахара операторащ Николаев, Кузнецов, Балаев, Пилко, дукха а кхыбараш.

1966 шера 1-чеи 2-чеи кварталашкарча Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара-кара тела Ше байракх хьежаяьй «Малгобекнефта» НПУ коллектива, хIаьта «Горскнефта» НПУ коллектива шозза мехкдаьтта доахача промышленноста министерстваи профсоюза ЦК-и карара-кара тела Ше байракх хьожаяьй. Шозза ахчан совгIаташ тийнад «Сунжанефта» НПУ, автобаза, бувзама контора коллективашта.

Цхьабакъда, «Грознефть» объедине предприятей мехкдаьттахоша кхеталу шоаш Iалашдаьр кхы тIех хила йиш йоацаш доацилга, мехкдаьтта промышленностагара дIалехараш массе а хана дегIаухилга, уж дизза кхоачашданза даргдоацилга. Цудухьа мехкдаьттахой низаш тIадерзаде деза дIахо а тохкаш мехкдаьтта лехара, техка гучаяьнна фондаш ебаяра.

Мехкдаьттаи газеи кердача промышленни запасех пайда ийбара ларда тIа мехкдаьтта доаха промышленность дIахо а дегIакхувлилга Iалашдар дукха эггара лоацагIча ханашка бурув деттара балхаш дикка нонагIа тоаделга Iалашданза даргдац.

Мехкдаьтта дахара болхлоша де дезаш дукха балхаш да керда майдаш гIирсаница кийчъяра дешай хьакъехьа, цар сихде деза кердача майдашка тIоанашта тIатоIам барца мехкдаьтта доахилга.

Дукха а балхаш да предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача системага йовла кийчъира де дезаш.

Уж декхараш лерттIа кхоачашдаь чакхдахаро Iалашдергда ерригa хьайийца пхе шера план толамца кхоачашъелга а пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъелга а.

В. НАЗАРОВ,
«Грознефть» объединене начальник.

Грозненски химкомбинате хьалха латтачарна юкъе я № 15 йолча цеха коллектив. 102—105 процент кхоачашъю цар хIара бетта задани, лакха дикал йолаш я арахеца продукци. БархI бетта задани а ворхI ди ханал хьалха кхоачашйир цеха коллективо. БархI бетта 150 эзар сом эффект йола барайтта рационализаторски предложени юкъейихьай балха. Цу тIа гIолла йиш хиннай бенаоин пропилени дIаахийтара нормаш лохъе, хIаьта из да — хIара шера 500 эзар сом кхоле торо йолга.

Балха белгалбаьнна дика къахьегаш ба смена начальник нов. Полянский, аппаратчикаш Фильчуков, Пичков, Тимошенко, слесарь Ефремов, кхыбараш а.

Сурта тIа: «А» йолча смена болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Дедишов Рамзан, Мантров Вячеслав, Пичков Михаил, Шаталов Виктор хьожаш ба смена балха итогашка.

И. Плиева сурт.

ТХА ГIУЛАКХАШ

Тхона, къаьнача мехкдаьттахошта, дагадоагIа вай мехка духхьала Грозныйи Бакуи мара мехкдаьтта доалла ши центр мара ца хинна. Вай мехка доагора балансе цу хана иштта боккха лоархIам болаш дацар мехкдаьттеи гази. 1949-ча шера МалгIабика промыслашка балха вера со. Промыслаш юхаметтаоттаь яле а дукха халонаш нийслора балха тIа. Ехача шин-кхаь станоках-качалках хьайора цаI. МалгIабике хьадоаккха мехкдаьтта кIезиглуш доагIар. ТIерча мелашка мехкдаьтта дахалоладелча хувцаделар сурт. Дагардалац сона 1960-гIа шу. Цу шера тха бригада кийчлуш яр МалгIабикера эггара хьалха тIерча мелашкара мехкдаьтта даккха деза скважина хьаэца, Цу шерашка фонтанни хьисапе мехкдаьтта доаккхилга кердей довзаш доацаши дар. Бийса яххалца фонтанни хьисапе мехкдаьтта даккхарах лаьца дола книжкаш дешаш вагIар сои цу хана промысла заведующи хинна Я. Г. Мамедови. Иштта къа а хьегаш ейзар тхона фонтанни способ.

ХIанз дукхагIдолча даькъе фонтанни хьисапе доаккх тха бригадо мехкдаьтта. Духхьала укх шера № 1 йолча бурув деттача контора бурув деттарашкара оаха хьайийцай фонтанни хьисапе мехкдаьтта доаккхаргдола ши скважина. «Малгобекнефть» НПУ эггара йоккхагIчарех я тха бригада. Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа бригада. Мехкдаьттахой цIей сийна бархI бетта план 100,4 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле планах лаьрхIачул совгIа лакх а еш, хьадоаккхача мехкдаьттага дIабода мах лохбарах паччахьалкхенна кхоаь ахча эзараш сомаш да. Щей сийна тIаийца хинна социалистически декхараш а ханал хьалха кхоачашдаьд бригада коллективо.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Болх нийса вIаштIехьа а баьккха барттайна къахьег бригадерча мехкдаьттахоша, Дика партийни группа я тха бригаде. Бригадо беча балха тIа хьалха латт коммунисташ, моллагIаш дале а бригада балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара болхлой оарцагIа боах. Цул совгIа бригада болхлоша дукха кхетама балхаш ду, къаьстта кагирхошта юкъе а деш.

Бригадерча хIара сага ховш махиллара бригадера кагийнах Г. Михайленкои В. Ушинкинеи биззa пайда эцацар балха ханах, цхьайолча хана къаракъ менна балха боагIар. Бригада парттгрупоргаца В. Куксинца цхьана уж ве доладелар тхо. Царца беседа е лаьрхIар. Шозза - кхозза беседа ярах пайда баланзар. Шоашца беседа мел яьча хана кхы гIалат ца далийта дош лора. Цул тIехьагIа массехк ди далалехьа къахьегама дисциплина телхае болалора.

Цкъа смена йистеьнначул тIехьагIа тхо гулделар коммунисташца дагадалар духьа, дIахо йодача хана цу гIулакха де дезар лархIа. Бригада собране хьеха лаьрхIар цар дай. Цар дай а болаш собрани хилар. Цига царна критика йир. Цул тIехьагIа тIехдика болхлой хилар царех. ХIанз Эскаре гIулакх деш ва уж шаккхе а. Царца бувзам лоаттабу оаха, Эскаре тIехдика гIулакх дарах командоване царна яьха баркалаш дукха да. Царца санна дукха кхетама болх бе безаш хилар А. Лупоглазовца, В. Чекусовца, кхычарца. ХIанз ужаш а дика производственникаш ба.

1962-ча шера денз коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я тха бригада. Цо дIалехараш кхы а дукхагIа да. Бригада болхлоша лакха лоаттаду шоай коллектива сий. Къаьстта доккхал ду оаха тха бригаде 8—10 шера болх беча йоккха опыт йолча мехкдаьттахоех. Царна шоай болх дика бовз, цудухьа хьалхашка латта декхараш а тIеккхоачашлу. Цар болх бу участок даим тешаме хул. Царех ва оператор М. Н. Немцов. Итт шу совгIа ха я аз цунца цхьана болх бу. Сона из вовзарг хилча денз даим балха тIа хьалха латташ хьавоагIа из. Промысле эггара дикагIчарех лоархIаш рационализатор а ва из. Иштта дика болх беш кхы дукха а рационализатораш ба тха бригаде. ТIаийцача социалистически декхарех укх шера балха юкъе яхьа езаш хиннараш ялх рационализаторски предложени яр, хIаьта хIанзлехьа балха юкъе йихьараш пхи рационализаторски предложени я.

Балха тIа лакха къахьегама толамаш а доахаш, балха говзал лакхъяра школашка, техникумашка, институташка дешаш ба бригада дукха членаш. Тха коллективе болх а беш Грозненски мехкдаьтта институт чакхъяьккхар В. Черкова, дукха ха йоацаш мехкдаьтта дIаухийтача цеха механикалла хьожаваьв из. Цу институте деша вагIа оператор нов. Лупоглазов, хIаьта мехкдаьтта техникуме деша багIа нн. Шишацкий, Куксин, кхыбараш.

ХIанз тха бригада къахьегама вахте этта хьинаре къахьегаш я Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа яхара. ТIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашде лерхI оаха.

А. КОКОВ,
«Малгобекнефть» НПУ № 3 йолча промысла мехкдаьтта доаккхача бригада мастер.

СУРТА ТIА: мастер А. Коков керте латта бригада.

И. Плиева сурт.

СОГАЛУРГБА ЦХЬАЬКХА АЛА!

Укх шера дика къахьегаш хьабоагIа Правобережное — Брагуны яхача геологоразведка бурувдеттараш, царех дукхагIчар тIехкхоачашъю нормаш. Чуйнна къакхоачашъю нормаш. Чуйнна къахьегаш я воккхагIа вола мастер Астапчук Евгений Яковлевич керте латта № 35 йолча буровой коллектив. Царна гаьна йоацаш Брагунски дукъ тIа дийнахьа а бус а гуш ба пхи бутт хьалха низ бола мехкдаьтта кIедж техача № 34 йолча скважина цIера ала. ХIара денна по лу 1500 тонн мехкдаьтта. ХIанз а кхийнадац хьайоаккхаш йола газ химически заводашка, бахача наьха кухнешка дIаяхийта. Йоагаш я цIераш.

— Духхьала цIера ала а хинна Iаи из тхона-м, — йоах № 35 йолча скважина бурув тохара мастера нов. Сычов Георгий Семеновича. — Цо дицдалийтац тха скважина а кастта мехкдаьтта лургхилара, цо совбоах тха низ, тха тешам.

№ 35 йола буровой Брагунски дукъа эггара лакхагIча моттиге улл. Шоай доалахоша санна лакхача темпаца, хьинаре къахьег цу коллективо а. ХIаьта хIанз укх сахьата эггара чIоагIа дагадоаллар да — мехкдаьтта хьаяцара лерттIа кийчо елга. № 34 йолча скважина тIа санна болата арматура чура арахьадайта йиш яц мехкдаьтта. Ма новкъостал а ду-кх царна доалахарча бурув деттарий опыто.

Скважина 4470 метра бурув теха даьннад, хIаьта тоха дезар 4900 метр я. Планах шу йисте доалаш мехкдаьтта дала дезаш я скважина. Из IотIакхоачаргья № 34 йолча скважинас мехкдаьтта доахача тIоана тIа...

Буровой воккхагIа волча мастера къонача инженера Е. Я. Астапчука йоах:

— Геологаша маяххара, дукха хIама дисадац тхона лакхарча мелови тIоанашта IотIакхача. Мехкдаьтта хьаэца кийча хила дезаш да тхо. Цу тIа скважина эксплуатаце дIалуш лакхача технически боарам тIа а йолаш дIаяла социалистический декхар тIаийцад оаха.

Авареш хургйоацаш цементаж яьй скважинана, мехкдаьтта цу сахьате заводашка дIагIоргдолаш мел эшар деш латт. ДIаоттаеш латт 700 атмосфера давлени а лакха температура а ловргйола превентераш. Юллаш я мехкдаьттеи гази дIадахийтара эша нефтепроводаш. Хьаергья лаьттах йоакха амбараш, хьу дIа а яьккха хьалъе езача тайп-тайпарча гIишлошта йоккха майда мукъайоаккхаргья. Пулъяьча пусковой конференце бригада членаша цIаьха а дIакхетабир мехкдаьтта кIеж техачул тIехьагIа де дезачох.

...ХIаьта тахан тохаш да бурув. Вахта дIахьош вола бурувдеттар Ракитинский Владимир хьеж дозала индикаторага. Удельни дозал дика йолаш ба лоабата маркхал. Мелови тIоанашта IотIаоттача хана цун удельни дозал дIакхоачаргья укх цифрага — 2,05, тIаккха цунна хьалкхоабалургда мехкдаьтта.

Дика толамаш доах Октябра 49 шу дузача денна сийна яхье баьннача бурувдеттараша нн. Малецкий Павел Леонтьевича, Бугаев Алексея. Дукха да кхоачашде деза гIулакхаш бурувдеттарий гIончий а: царех тийша да лоабата маркхалах пайда эцилга. хIаьта ховш ма дий скважина берригa болх маркхалца бувзабенна болга. Из бехктокхаме гIулакх тIехдика кхоачашду Солмаев ИсмаIалеи Реутов Павелеи. Шоай техника тIахьожам боацаш йитац слесараша Левкой Алексея, Тигоров Ширване.

ХIара денна хьачулу лабораторе ткъаь пхийтталагIча буровой тIара грунт.

— Мелови отложенешка кхаьчадац, — хул лабораторера луш дола жоп.

ТIаккхаьчабац, бакъ а кхоачаргбола ха гаьна яц! ТIаккха согалургба 35-ча буровой тIа а шийла, хьалулалургда мехкдаьтта. Цудухьа дийнахьеи буси хувцалуш бурув тохаш ба бурувдеттараш метра тIехьа метр йоаккхаш.

Денал долаш майра нах ба бурувдеттараш. Царна дерригa дулургда.

С. КОСТИН.

КХЫ А ДИКАГIА

Нагахьа мара нийслуш хIама дац цхьан бригадера шин сага цхьатарра паччахьалкхен совгIаташ хьожадар. ХIаьта укх шера иззамо моттиг нийсъелар Карабулакски бурув деттача конторе: мастера Широкоступ Владимир Кирилловича елар Къахьегама Цеча Байракха орден, хIаьта цу бригадерча бурувдеттачун гIончанна Гомкортиев Хьасана Iалаудина — «За трудовое отличие» яха медаль. ЧIоагIа дог гIоздаьнна яр бригада ерригa коллектив шоай новкъостий балха селлара лакха мах барах.

Атта хиннадац Iалаудина а цун новкъостий а балха деношМахарра, мехкдаьтта тохкарашца дукха безаме хилац Iалам, цох котвалара дегIа низ хиларал совгIа хьаькъал а эш.

Бригада коллективо толамца чакхдаьхар № 46 йолча скважина бурув тохара балхаш. Заманкуле эггара хьалха юрски тIоанашкара мехкдаьтта даьккхар Къона вале а юрски тIоанашта эггара хьалха бурув техачарца ва Iалаудин. Берригача тIема чакхваьннача мастера нов. Широкоступа лоацца оал цунах: «Мичча хана а сайца разведке вугаргвар аз из». Доккха маIан долаш да уж дешаш, наггахьа мара хозаргдац уж цунгара. Мастера хьехар дарах дешаш хьавоагIа Iалаудин. Дукха ха йоацаш «Грознефта» объединене учебни комбинате бурувдеттарий курсаш а яьха смена начальник хилар цох.

Йоккха барттайна коллектив я бригадера яр. Дуккхача къамех бола нах ба укхаза хьинаре къахьегаш: Бонлин Сергейи Долгин Ивани—эрсий, Чаниев Махьмади Котиков Башири — гIалгIай, Евтошенко Феодосий — украинец, Принц Яков — немец, иштта бригаде ба хIирий, татараш.

Къахьега ховш, могаш, къахьегама тIера йола коллектив хьахиннай бригаде. Лакха лоагтаю цо ший коммунистически къахьегама сийлен цIи. Цун балхага хьожаш, царгара Iомалуш я дуккха кхыйолз бригадаш. Ала деза, кхыбараш Iомабеш санна бригада коллектив ше а хадланза кхычар опыт Iомаеш, дешаш йолга. «Грознефта» объединене инструкторски группа цкъа конторенача хана из эггара хьалха шоай цига бийхараш нов. Широкоступа бригадера бурувдеттараш бар. Хьагучох болх дика лел бригаде, дерригa ховш. Iоматаь да, хIаьта а кхы дикагIа бе беза болх, йоах бригада коллективо.

Хьалха латтача бригаде хьалдоац дерригa кердавар, цунах мамогга овсарегIа пайда эц. Лакха овсарле йолча цхьашарошечни остаица детт бурув, маркхала изветкованни ю. Из бахьан долаш халланза графикаа хьалхабувл бурувдеттараш. Кердача № 66 йолча скважина кхо эзар метрал совгIа бурув техал. Карабулакски конторерча бригадашта юкъе эггара хьалха баьлар цхьайтта бетта задани кхоачашъяь, 200 метр бурув техачул тIехьагIа шера план кхоачашхул бригаде. «Шера план — сентябрь бетта!» — иштта я бригада девиз.

«Къахьегама культура лакха я цу бригаде», — иштта оал из коллектив яйзача моллагIча саго. Цудухьа тачаш а яц укх шера бригаде цIаккха авари ца хилар, балха а технологически а дисциплина толхаь моттиг ца нийсъялар.

Иштача толамашца накъа баьккхаб шоай Денна Карабулакски бурувдеттараш.

А. БАНАЛЮК,
Карабулакски бурув деттача контора производственно-технически отдела инженер.

ХАЛОНАШ ЭШАЕШ

Пятилетка хьалхара шу дика дIадоладаьд тха контора коллективо. Бурув тохара бархI бетта план 18-ча августе кхоачашъяьй. Планах тоха дезаш хинна бурув 14095 метр яр, хIаьта хIанзлехьо теха бурув 14480 метр я.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад тха коллективо а. Ер биълагIа бутт ба скважина кIалхарча мелашка кхачара тха бригадо бурув тоха. ХIанзлехьа 2270 метр бурув техад оаха, из хул планах лаьрхIачул 106 метр дукхагIа.

Тха бригаде ба йоккха опыт йола мехкдаьттахой. Царех ва бурув деттар В. П. Редькин. Из керте латтача смена болх бу участок тешаме а дика а болх беш я. Массехк шу да оаха цунца цхьана болх бу. Цхьа моттиг нийсъялийтаяц из керте латтача смена ше бахьан долаш авари хилийта. Цу смене дика къахьегарца белгалбаьнна ба бурувдеттарий гIончаш А. Ларин, Е. Инютин, кхыбараш.

Бригадерча лоархIамегIа йолча участкашка керте латтараш ба коммунисташ. Масала, Н. Л. Бычков керте латт бригадерча цхьан сменана. ХIара дийнахьа болхлошта юкъе кхетама болх бу цо. Коммунисташа чIоагIа йоакхо ю болхлошка дешийтара. Бригадера берригa бурув деттараш школашка, курсашка, техникумашка дешаш ба. Бурув деттачун гIончаша Ю. Леймоева, И. Кузнецова бархI класс чакхъяьккхаяр, дIахо деша безам болаш бацар уж. ДIахо цар дийшача дика а хеташ Н. Л. Бычковеи азеи беседа йир царца. Болх бешшехьа деша хала да тхона яхаш бахбанаш доахар цар. Воккха воллашехьа а аз а ма деший, — аьлар аз царга, се болх беш воллашехьа. Из беседа тха хинначул тIехьагIа шаккхе а деша бахар уж.

Ткъаь цаI шу совгIа ха я МалгIабика мехкдаьттахошта юкъе аз болх бу. Юххьанца тайп-тайпара балхаш деш хилар, цул тIехьагIа бурувдеттачун гIонча волаш, тIаккха бурувдеттар волаш. 1962-ча шера денз бригадиралла болх беш ва со. Цу хана денз кхаь скважина бурув техад тха бригадо, хIанз йиълагIча скважина бурув тохаш я. Къаьстта чIоагIа халонаш нийсъелар тхона № 841 йолча скважина бурув тохача хана. Цхьайолча хана маркхал лоацалора е из хьалъара чхоссар. Цул совгIа тхо шек долаш дац цхьаьнха. Цу майде цул хьалха бурув техача шин скважинера мехкдаьтта даланзар. Уж ерригa халонаш эшайир бригадо. Скважино мехкдаьтта кIедж а тохаш планах лаьрхIачул пхи бутт хьалха дIачуелар из.

ХIанз берригa низ тIабахийта къахьегаш я тха коллектив пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра. Шера план 5-ча декабре кхоачаш а еш, планал совгIа бIаь метр бурув тоха тIаийца социалистически декхараш кхы а хьалха кхоачашде лерхI оаха. Уж оаха толамца кхоачашдергхилар къаьгга хьахьокх бархI бетта даьхача къахьегама толамаша.

А. САЛЬНИКОВ,
«Малгобекнефть» НПУ № 1 йолча бурувдеттача контора бурувдеттарий мастер.

КъахьегамасовгIат

«Октябрьнефть» НПУ коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча телемеханизированни промысла коллектив къаьстта дика къахьегаш я укх шера. Октябра дезача цIейна сийленца накъа яхара яхь дIайола а яь, доккхий социалистически декхараш тIаийцад цо. Уж толамца кхоачаш а деш, хIара дийнахьа планал совгIа доаккха мехкдаьтта итташ тоннаш я.

БархI бетта план 26-ча августе кхоачашъяьй, хIанзлехьа планал совгIа даьккха «Iаьржа дошув» эзараш тоннаши газ миллионаш кубически метраши я. Къахьегама овсарле лакхъеннай 4,3 процент, хIаьта хьадоаккхача мехкдаьттага дIадодар 2,7 процент лохденнад.

Уж къахьегама толамаш даха вIаштIехьдаьннад тха коллективо творчески болх барах. Ах шу совгIа ха яьккхар оаха духхьала къаьнача скважинашкара мехкдаьтта доахаш. Мехкдаьтта дукхагIа доаккхаргдола резерваш тохкаш дукха балхаш дир инженераша, геологаша, мастераша, операторашa. Ер шу доладелча денз балха юкъейихьай 120 совгIа геолого-технологически мероприяти, цар торо хилийтар планах лаьрхIачул 2 эзар тонн дукхагIа мехкдаьтта даккха. ДукхагIйолча скважинашкара доаккха мехкдаьтта 5—6-аза лакхденнад. Царех я № 46—44, № 30—25 йола скважинаш, кхыраш.

Социалистически яхье хьалха латташ я мастер нов. Ананьев керте латта бригада. 1962-ча шера денз коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я из бригада. БархI бетта план 16-ча августе кхоачашъяьй цо. Ер шу доладелча денз цо планал совгIа даьккха мехкдаьтта ши эзар тонн я. Иштта дика къахьегаш я нов. Лукьянов керте латта бригада а. Мехкдаьтта дукхагIа даккхийтара тхона чIоагIа новкъостал ду инженераша нов. Цатурова, Васютина, геолога нов. Ершова, Данилова, Красникова, кхычар.

Дуккхача къамах нахах латташ я тха промысла коллектив. Укхаза къахьегаш ба эрсий, гIалгIай, эрмалой, нохчий, украинцаш, кхыча къамех бола нах. Барттайна болх бу коллективерча наха. Цар массане а уйла тIаерзаяь я Даьхенна дукхагIа мехкдаьтта даккхара.

Октябра цIей сийна къахьегама вахте эттача тха коллективо денгара денга совдоах толамаш.

О. ПЕРЕЯСЛОВА,
инженер.

КОНТРОЛЕРИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

Ерригсоюзни социалистически яхье СССР Министрий Советен ВЦСПС-ей кхарара-кара тела ЦIе байракх а ахчан хьалхара преми а ялккхар Грозненски химически комбинато шоллагIча квартале баьча балха итогех.

«Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллективо дIадоладаь гIулакх хьал а лаьца, Октябра сийна социалистически яхье баьнна грозненски химикаш Даьхенна керда къахьегама совгIаташ кийчдеш ба. Йоккхача химе предприяте плани рентабельности бахьан долаш лоаттабеча къовсаме иза кердача хьалашка болх бе яккхара даьхье шоашкара лоаггIаш дола дакъа лоац халкъа контролераша а.

Хьалха а цкъа санна дуккхаза а комбинате бедали энергосредствашн кхояра, къахьегами материалаши кIезигагIа дIа а йохийташ продукци дуккхагIа яккхара эггара хьалха оарцагIiъювларех яр халкъа тIахьожама посташи группаши.

Комбината коллективана хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча боъоица йола партийни организацеи администрацеи гIоича я нов. Подкопая кулгалду № 32—91 йолча цеха халкъа тIахьожама пост.

Нахаца, производственни план кхоачашъелга юкъарчал доацаш шоаех тийша долаш барашца айхха бувзабенна болча халкъа контролераша сихха гучайоах балха тIа тIехьаюса участкаш, циггача къоастаду уж тIехьайнсара бахьанаш, иштта уж хьагуча а даьхе администрацеца цхьана де дезар ду уж дIададахара. Дукха ха йоацца парторганизаце секретара нов. Прохорова яьча доклядах цеха отчетно-хоржамий партийни собране ше къамаьл деш, нов. Подкопая дийцар постеи общественностей новкъосталца синтетически спирта дикал тоаяра, цеха химиний къахьегама хьалаш аттача дахар а, производства культура лакъара даь хIамаш.

Белгалдоалаш гIулакх да халкъа тIахьожама поста членаша предприяте экономически эффективность дIахо лакхъяра де дезар хьалхадаьккхаца Iеш, чакхлаккха лаьрхIар кхоачашдеча шоаш а юкъарчал доацаш дакъа лоацаш хилар.

№ 111 йолча цехе халкъа тIахьожама посто ший хьинар хьагойт дуккхача кердачеи дикачеи гIулакхашца. Iыи спирти Iоухаш ца дойтар духьа халкъа тIахьожама посто С. Н. Якубова кулгалдеча партийни организацеца цхьана общественноста низаш кхетамца тIадерзадир экономи бахьан долаш лоаттабеча къовсама. Цу гIулакха лаьрхIа посто «Комсомольски прожектораца» цхьана яьча рейдаша цIенбаь хьагучаббахар продукци хьаеча хана сов дукха расходаш яра бехке бараш. Комбината халкъа тIахьожама группа председатела мастера Кудинова инициативах кийч а яь производствана юкъейиххьар айхха тIатаIаш йола тарцеви сальникаш, хIаьта уж бахьан долаш дикка кIезигдаьд Iоухаш довш дола бензин. Насосашта ремонт дикагIа еш я хIанз. Цо а ший аргIанна торо хилийтар цар болх беш йоаккха ха йIаьхъе.

Этилена полимеризаци яра наькъаца № 131 йолча цехо хьаю тIехьагIа пластмассаш еш йола полиэтиленови порошок. Цехе каст-каста аппараташкара полиэтилена суспензеш Iоухаш хилар теркал а даь, халкъа контролераша гучадаьккхар, цун бахьан суспензе боарам меллаб ха хала хилар долга.

Халкъа контролерий предложенех, аппараташта боарам бустарга ехкар цехе. Пул тIехьагIа дена суспензи дикка кIезигагIа Iоьаха яьлар, тоабелар мешалкай болх, хIаьта из бахьан долаш хIана дикка лохбеннаб продукци яккхарга дIабода мах, хIана аьлча Iоухаш зехьа йовш йола продукт кIезигьяр производствана из совнагIа хьатIакхетара нийсса лархIа дезаш да.

Кхы а дукхагIа гаьна ваьннав ремонт яра мастер, халкъа тIахьожама поста председатель коммунист нов. Жилин. Цо предложени елар «лоацаенна латт» аьле оалаш йола, лохача давленех полиэтилен доаккхача хана юкхеюсача катализаторах дIахо пайда эца аьнна. Ховш мадарра, катализатор маьха чIоагIа еза хIама я, цулуха из юха реакцена юкъейоалаяро тоъал ахча кходу. Халкъа контролераша теркал ца деш дитадац пайда эцаш йоаца оборудовани хьурмат доацаш дIаоттаяь лоаттаяр а. Из номераш а оттаяь, шийнна къоастаьча моттиге дIаоттаяьй.

Цеха кулгалхошца цхьана 22 аппарата боарам бустарга дIаоттаяра балхаш сихделга вIаштIехьдаьккхар халкъа тIахьожама посто. Цеха ерригача коллективо цхьана къахьегача хана экономически хьокхамаш чIоагIа лоархIаме хилар хойташ нахаца беседаш яьй халкъа тIахьожама поста членаша.

Продукци арахецара мел чIоагIа къахьега деза хов хIанз цеха коллектива, цудухьа цо лакхбаьб энергосредствашн кхояра, бедали средствашн совнагIа дIа ца ахийтара хьалхара химиний бехктокхам.

Кхы а дукха йоалае йиш яр халкъа контролерий новкъосталца гIулакхаш дикагIа делаш, вIаштIехьа йоаца моттигаш тоаеш хилар хьахьокхаш йола факташ.

Халкъа контролераша кхы а дикагIа бергбар болх, нагахьа санна парткомо царна ду доал тоадоре.

Постийн группайи гIулакхашка из хьажац ала йиш йолаш дац, цхьабакъда, цхьайолча цехашка цар деш хIама доацилга, цар шоашкара доагIар хьа ца гойтилга шийна ховшехьа а, из гIулакх лертIадаккхара даь цхьаккха хIама дац парткома секретара нов. А. В. Романова.

Цхьайолча посташи группашеи цхьаккха система а план а йоацаш, хьалхашка латта декхараш кхоачашде ца гIерташ бу болх, цкъаза шоашка ца кхоачар деш а моттигаш хул, хIаьта а уж шоай ханнахьа лертIаяхац. ДикагIа йола постийн группайи опыт кхычарна юкъе лерттIа дIайоаржаяц, царгара хьаIомаде мегаргдола хIамаш дукха доллашехьа а.

ХIанз капитальни ремонт йоалл комбинате. Сатирай юморан листокаш тIа, «комсомольски прожектора» моллеш тIа хестаю ремонтникийи монтажникийн хьалхалатта коллективаш, чувхабу брак ераш, шоай бехках балхаш гоадераш. Укхаза а теркалде шортта хIамаш да халкъа контролераша. Массанахьа а, юкъегIорта веза чa, новкъостал эшача, оагIув хьаллаца безача моттиге массаза а кхоачаш хила беза цар сийрда бIарг. Оарц даха деза трубопроводашка овнаш дика даь ца хуле а, материалашца, запасной оатхалашца, хиланза яргйоацача оборудованеца Iалашо янза хуле а.

Н. ОЛИМПИЕВ.

Иртыш яхача доккхача хи кхоалагIа дакъа гаргга хулашдар Эйфелевой башне лаккхала ай а даь, 475 километр гаьна Караганде дIадулларгда тхьаьи шин насосни станце новкъосталца.

Трубопровода диъ «таьх» хIаранега секунда 25 кубометр хий чакхдоалалургда. Трасса кертерча гIирса хьалхара насосни хьалъеча тIеххьара, диълагIа «тай» вIашагIделла даьннад.

Сурта тIа: цхьоалагIа насосни йолча.

ШОАЙ ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕШ

Грозненски района ерригача колхозашка, совхозашка, промышленни предприятешка вIашагIъехка а болх беш а я халкъа тIахьожама группаши посташи.

Сийлахьа гIулакхаш дукха карагIдаьннад Петр Михайлович Иваний керте латтача, «Аргунский» совхоза халкъа тIахьожама группана.

— Тха кIезига бац, — йоах цо,— доал во дарца, социалистически доалахье лечкъаярца даим къовсам лоаттабеш бола инициативни, принципиальни халкъа контролераш.

Халкъа тIахьожама комитето ший заседанешка юкъ-юкъе ладувгI группайи постийн кулгалхой отчеташка, цар опыт хьавIашагIтох, кхоачамбоацараш гучадоах, уж дIадоахаргдола наькъаш хьех.

Масала, дукха ха йоацаш комитете къамаьлаш дир коа тIара оалхазараш лелаеча Ермоловски совхоза постий кулгалхоша ин. Устархановеи Волковеи.

Оалхазарий цеха посто (кулгалхо нов. Волков). ший указанех а совхоза халкъа тIахьожама группа указанех а 7 проверка яьй укх дешаех лаьца.

Доакъараш кийчдеча кухнера доакъараш коммунальникашкеи цыплятникашкеи хьачукхахьар а уж дIаахийтар а, цеха болхлошта аланеш нийса яздар, птичникашка цIено хилийтар, фуаш гулдар, котамаш мишта йоаю, электрически энерги кхом беш йоайой хьежар. Уж проверкаш еча дакъа даьцар 30 саго. Дукха кхоачамбоацараш дар гучадаьха. Белгтала аьлча, хьурмат доацаш доадора доакъараш, цыплятникаш ерригаш а яцар цIена лелаеш. Халкъа контролераша предложенеш ялараx кхоачамбоацараш сихха дIададьхар.

Механически мастерскерча нов. Устарханов керте латтача халкъа контролераша 5 проверка яьй: ялаташ чуэца кийчъеча техникана ремонт мишта ю, доагори машина даьташи нийса дIаухийтай хьожаш. Укхаза а иштта гучадаьхар теркал ца деш а кхоачаш ца деш а диса хIамаш. Цхьаццайолча комбайнашта ремонт во яьр, доагори машина даьтташи кхом беш дIаахийтацар берригача механизатораша. Халкъа контролераша даьча хоамех совхоза дирекце де доаггIар дир.

Совхозий дирекцешка, колхозий правленешка, предприятешка, учрежденешка къахьегамхошкара жалобаши письмоши ух. Цхьабола кулгалхой цкъаза царна фу эш ца хьожаш, уж теркал ца деш хул.

Цудухьа къахьегамхой письмойи жалобайи хьакъехьара дош комитета заседане дувца оттадир.

Шоаш баьча балхах лаьца дийцар жалобаштеи письмоштеи йолча комитета штате йоацача отдела заведующе нов. Мигрена. Укх шера отдело проверка яьй 9 организаценеи учрежденеи. Дуккха цIенхаштта кхоачамбоацараш гучадаьхар. Грозненски районни юрта боахама производственни управленега кхаьчача 55 жалобах 25 мара ханнахьа хьежа къоастаьяц. Грозненски райпо — 6 жалобах ханнахьа къоастаьй 2 жалоба, хIаьта райзагсе 2 жалобах ханнахьа къоастаяь цхьаккха а яцар. Производственни управлнегаена № 3 йолча совхозерча нов. Гагиева а Старо-юртовски совхозерча нов. Лященкос ший воI балхара дIаваккхарах лаьца язъяь а ши жалоба йоаяьй. Массехк бутт ба управлене кулгалхоша «Правда» яхача газета редакцера енача нов. Райляна жалобана жоп ца лу а цу боахаме по баьча балхах лаьца справка 1-ча Мая цIерахча колхозо Iо ца йохьийта а.

Цхьа дош къоастаде аьнна нов. Белоглазовас управлене керттерча ветеринарни лорага нов. Финкага язъяь заявлени дуккхача хана жоп доацаш хилар.

Жалобашка хьажара даькъе дукха кхоачамбоацараш гучадаьхад милице Грозненски отделене. Грозненски шурий совхозерча болхлой группо Басаева леладеча зуламерча гIулакхех лаьца язъяь жалоба участкови уполномоченни волча нов. Хаджиевга я 23 апреле денз, хIаьта цунах дола дош хIанз а техка даьннадац. Милице отделене начальника нов. Мухана кIезига теркалду жалобашка хьажара дош.

Халкъа тIахьожама комитето боахамий, предприятей, учрежденей кулгалхошкара хьадийхар, вай партеи правительстваи хьеххача тайпара, къахьегамхой письмошкеи жалобашкеи уйла тIа а яхийта хьожилга. Жоп ца луш ма юсийла цхьаккха жалоба, письмо, чIоагIа бехк болба из лоархIамера гIулакх теркал ца деш болча наха.

Къахьегамхой тIаацар, цар жалобашкеи предложенешкеи ладувгIар духьа комитета членийи штате боацача инспекторийи дежурство оттаяьй халкъа тIахьожама комитете. Цу даькъе дика болх бу штате воацача инспектора, пенсионера Родин Николай Ивановича.

Дочу-Барзой бахача нахагара жалоба ера комитете Грозненски райпо № 22 йолча тико болх во бу аьнна язъяь. Нов. Родина халкъа тIахьожама поста новкъосталца тохкам а баь гучадаьккхар, тика заведующи волча нов. Хасанов Ширване советски торговле бокъонаш телхаеш хилар, тика хьа ца еллаш цкъаза по 1—2 сахьат доаккхаш а тика чура цо ший помидораш йийхка а хилар.

Халкъа тIахьожама комитето енача предложенех райпо председатела нов. Эжаева балхара дIаваьккхар Хасанов.

Халкъа контролер хилар — йоккха сийле я. ХIаьта тха дукхагIа болча контролераша цIена кхоачашду шоашта тIадехка общественни декхараш.

А. СОРОКОУМОВ,
Грозненски района халкъа тIахьожама комитета председатела заместитель.

КПСС Грозненски горкома пленум

Укх деношка КПСС Грозненски горкома Пленум хилар. «Города промышленноста предприятей, транспорта, гIишлоний болхлой, гIулакхерча наьха къахьегамеи вахареи хьалаш тоалара хьакъехьарча партийни организацей декхарех» доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара нов. Синельникова.

Докладчико белгалдаьккхар, «Деррига сага духьа, деррига сага вахар тоалар духьа» яхаш йола парте девиз кхоачашъеш партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша боахама кулгалхошца цхьана чIоагIа къахьийга хилар. Юкъейоалаяьй керда техника, керда технологи, производствана механизаци автоматизаци яьй. ДукхагIа терко ю къахьегам лорабара, промышленни санитаре дешашта, иштта медицински гIулакха, къахьегамхой вахара, цар салаIара.

Нов. Синельникова белгалдаьхар долаш дола кхоачамбоацараш. Промышленноста, транспорте, гIишлоний дуккхача предприятешка хIанз а ледара латт технологи тоаяра, Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара болх, эсала лелабу экономически болх а. Дукха балхаш да кулгкара деш. Резервуарни паркашка лерттIа герметизаци ца хилар бахьан долаш, къаенна оборудовани бахьан долаш бIехлу города фехинеи бассейн. Санитарни нормаша дIадеххача тайпара яц дуккхача предприятешкара бытови помещенеш. Цхьайолча моттигашка лораяц къахьегам лорабареи техника кхерамалени правилаш.

Докладчико белгалдаьхар унахцIено лораяра органий, торговле, предприятей, городской транспорта, коммунальни гIулакх дара балха юкъера кхоачамбоацараш.

Нов. Синельникова белгалдаьккхар партийни организацеша цу деррига дешашта цахаддаш терко е эзилга, из болх цIенхаштта тоабара мел эшар Iалашде дезалга, цу хьакъехьара профсоюзни организацейи моттигерча Советийи лоархIам лакхбе безилга.

Цул тIехьагIа докладах пренеш хилар. Эггара хьалха къамаьл дир Грозненски крекинг-завода парткома секретара нов. Забелина. Цо критика йир «Грознефтехимзаводы» яхача объединене кулгалхошта мехкдаьтта чакхдоахаша заводашка механизаци автоматизаци ледара еш хиларах, бытовой помещенеш хьалъяра лерттIа терко еш ца хиларах.

Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхара хетадаь къамаьл дир «Грознефть» объединене къахьегамеи алапеи отдела начальника нов. Филонова, «Грознефтехимзаводы» яхача объединене начальника заместитела нов. Камышева.

Къахьегамхошта бытовой гIулакх дара болх цIенхаштта тоабезилга белгалдаьккхар наха бытови гIулакх дара Министра нов. Инаркаева, Ленински районни Совета исполкома председатела нов. Галковас. Цу хьакъехьа дийцар «Старогрознефта» цхьоалагIча промысла оператора нов. Живодрова а.

Грозненски вагонни депо коллективо городе эггара хьалхарчарна дIадоладир производствана технически эстетика юкъе кхухьалга. ХIанзле а цига доккхий толамаш даьхад цу балха. Депо болхлочо нов. Домбровскаяс дийцар из болх мишта вIаштIехьбаьккхаб.

Пренеех иштта къамаьл дир ВЛКСМ горкома секретара нов. Громова, автоуправлене начальника заместитела нов. Келоева, гIишлоний материалий промышленноста управлене комбината болхлочо нов. Желобаевас, КПСС обкома отдела заведующе нов. Гойгова.

Дийцача дешах шерра соцам тIайийцар Пленумо. Цу тIа белгалдаьккхад, горкома бюрос, КПСС райкомаша, юкхьанцарча партийни организацеша шоай керттера решени КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра, производства дерригача доакъошкарча болхлой, гIулакхерча наьха вахареи къахьегамеи хьалаш тоалара, технически прогресс дегIайоалаяра, 5 шера план толамца кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме къахьегамхой инициатива дегIакхувлара тIадахийта безаш хилар. Соцам тIа белгаляьхай промышленноста, транспорта, гIишлоний, предприятешкарча болхлойи гIулакхерча наьхеи къахьегама, вахара хьалаш тоадарах йола мероприятеш.

МОАРШАЛ ХАТТАРА ТЕЛЕГРАММА

Вьетнама Демократически Республика хьаяь 21-гIа шу дизарах КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина моаршал хаттара телеграмма яхьийтай Вьетнама къахьегамхой Парте Центральни Комитета Председателга, Вьетнама Демократически Республика президентага Хо ши Минга, ПТВ ЦК хьалхарча секретарага Ле Зуанга, ДРВ Къаман собране Массазарча комитета председателга Чыонг Тынюга, ДРВ премьер-министрга Фам Ван Донгага. Цу тIа дерригача советски халкъа цIерагIа вошал дола Вьетнамски халкъ чIоагIа даькъала дувц цар Вьетнама Демократически Республика, Къулба - Малхбоалехьен Азера эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьаяь 21-гIа шу дизар.

Советски халкъ, йоах телеграмма тIа, гIоздоах Вьетнама къахьегамхой Парте техка дола кулгал а деш, американски агрессена духьаларча къовсама юкъе дуккха а турпалал гучадувлийтача, мохк тIемах лорбара низ чIоагIбараи цун социалистически экономика дегIакхувлараи деррига низаш тIаухийтача вьетнамски вежарийи йижарийи къонахчалон котбовланза ца Iера болча лоIамои.

Советски халкъо эггара хоадам боллашагIча тайпара бехке ду Вьетнамера американски военщина зуламаш, хIаьта ВIашагIкхийттача Штаташа вьетнамски халкъа духьал бу агрессивни тIом хьем боацаш чехка соцабелга хьа а дех.

КПСС ЦК-и Советски правительстваи чIоагIа раьза а йолаш белгалдоах хIара ди массаза дала чIоагIлуш доагIа вай мехкашта юкъера доттагIала гIулакхаш леладари массе а оагIора цхьана вошала гIулакхаш леладеш хилари вай мехкий а ерригача социалистически паччахьалкхений а хьашташта маьшиа, дерригача дунен тIарча машара гIуланха долча диканна дIахо а толамца дегIаухаш латтилга.

Вошал долча вьетнамски халкъацара советски халкъа доттагIали цхьана гIулакхаш леладари дIахо а чIоагIдара политика къоастам боллаш белгалъяьккхай КПСС XXIII съезда Заявлене тIа. Вьетнамерча тIема кердача фазо эшаш хилийтараш теркал а деш, американски агресси на маьхала а йоалаш юхатохара, мохк тIемах лорабара низ чIоагIбара, халкъа боахама эшараш хилийтара Вьетнама Демократически Республикана материальни средствашца, тIема техникаца, специалисташца массе а оагIонгахьара новкъостал дара динза даргдоаца гIулакхаш ду Советски правительства.

Телеграмма тIа йоах Вьетнама Демократически Республика, вошал долча социалистически мехкаша, дерригача дунен прогрессивни революционни низаша хьалхоаба вьетнамски халкъ шоай даьхен паргIато, из кхычарех тийша хIама доацаш а цаI а хилийтар бахьан лоаттабеча къовсаме котдаргдолгах чIоагIа тешам бенна хилар.

СЛЕСАРЬ-МОНТАЖНИК

1944 шу. Тlема тIа санна хала я тыле а. Деннеи бийсанеи болх ца социйташ къахьегаш я «Красный молота» завода коллектив. Болхлой тоъаш бац.

«Красный молот» яхача заводе балха вода цу шера Грозненски ремесленни училища яьккха слесарь-наладчик Маценко Дмитрий Андреевич. Цу халача шерашка бокххагIевич нийсса къахьег 16 шу чарна даьннача зIамигача саго. Каст-каста нийслу шоллагIча сменах болх бе безаш а. ХIама дац. Цунна хов массапена а хала долга, из котало яккха хьегаш къа долга.

Цу шерашка дукха баркалаш кхайкалу цунна кулгалхоша, завода сийлен грамоташ тел, иштта «Социалистически яхьа отличник» яха значок лу.

Тlом дIабаьннача кхаь-диъ шера кхы а болх бу цу заводе Дмитрий Андреевича. Ший сменах болх бича мукъа хул, геттара атта да. Бакъда, цо атто лехац.

Цкъа цун хайра Къилбаседе комсомольски гIишлош еча кагийнах ухийталга. Из да 1950 шера. Шоай партийни бюро секретара тIа а ваха дагаваьлар из цунца.

— Сатем беций хьа цхьан моттиге Iе?

Цкъа ше де веннар дIачакх ца даьккхача Iац из.

Гаьнарча Къилбаседе тIаьш декхача слесара-монтажникалла болх бе хьожаву и. Маценко. Укхаза а хьинар дола болхло, йоккха опыт йола специалист ше хиларах тарра дIавовзийт Дмитрий Андреевича.

1954 шера ше Грозне цIаевча «Севкавстроймонтажа» треста чуйоагIача грозненски электромеханически заводе балха эттар из. Цига а хьалха латтарех волаш хьавоагIа Маценко. Итташ сийлен грамоташ еннай цунна заводо а, «Севкавстроймонтажа» треста а, шоай завода а, треста а сийлен доска тIа доал цун сурт, иштта шиннахьа сийлен книжка тIа дIа а язаьв.

Ший общественни декхараш а дика кхоачашду Дмитрий Андреевича. Цу заводе цо болх бача ийс шера вIаштта заводской комитета член ва. Дагара дар ховш а, шоай тешам бенна а вола новкъост массехказза цеха партийни бюро секретаралла хержав. Цудухьа шоашта делча санна чIоагIа гIадбаха тIайийцар заводерча болхлоша Маценко Дмитрий Андреевича правительствос денна сийлен совгIат — «Знак почета» яха орден.

М. АУШЕВ.

Сурта тIа: Маценко Дмитрий Андреевич.

И. Плиева сурт.

ГIишлошъяра индустри, мишта хургья из?

СССР гIишлой материалий промышленноста министра хьалхарча заместитела Болдырев Анатоле жоп лу АПН корреспондента хаттарашта.

— Кердача пятилетке гIишлошъеча индустриализаци яра перспективаш малагIаш я дувцал тхона, бокъала а?

— Дукха хьалду вай гIирсаш. Цу даькъе дунен тIа тешшаме хьалхара моттиг лоац вай мехко. Цу тIа а белгалдоалаш хIама да капитальни гIишлой масштабаш вайцига цахаддаш шерлуш хилар. Нагахь санна 1961—1965 шерашка цу гIулакхашка 211 миллиард сом (дукха совгIа эшашагIа доацаш цул хьалхагIа дIададахача итт шера дахийтар мисcел) дIададахийта хиннадале, кердача пятилетке дIадохийтаргда 310 миллиард сом.

Къаьстта а дукха ахча дIадохийт юрта боахам, хими, яйгеи кхачани промышленность, хIаьта иштта чуIе цIенош хьалделга а дегIаккувларга. Пхе шера городашкеи болхлой посёлкашкеи эксплуатаце дIалургья 400 миллион квадратни метр совгIа чуIе моттиг йола цIеноош. Цул совгIа, юрташка бахача нахеи колхозхошеи хьалдергда 2—2,5 миллион чуIе цIеноош.

Капитальни балхий из Iалаьмате йоккха программа кхоачашъелга дуккхача даькъе гIишлой материалий промышленностах тийша да. ГIишлошъеча дIахо индустриализаци яра новкъостал де дезаш я тха продукци. ВIашагIдоахка доакъоши конструкцеши боарамга диллача йоккхийи дозалга диллача яйгеи, заводе нийса кийчъяь, дарегIа а йIаьххача хана яхаргйолаш а хила еза.

Цу даькъе хIанзле а белггалара толамаш даьхад Iилма-технически конструкторски уйлано. ЧIоагIача бетонехи хьалххагIе а дена къайлача арматурахи пайда эцаро йиш хилийтар чуIеча цIенойи промышленни зданейи, тIаьй а кхыча чоалхаперча инженерни гIирсий а конструкцей дозал дикка дайде.

ВIашагIйоахка оатхалаши конструкцеши хьаелга дегIадоаладарца, цар ассортимент шеръярца, дикал лакхъярца дуккхалара бувзам болаш ба къахьегама овсарле санна бола лоархIамера хьокхам. ГIишлошъяра экономика института лоархIамаша хьахьекхар, укх тIеххьарча шера нийсса ах хIана яц аьнна йола къахьегама овсарле прогрессивни изделей — доккхийча бустамех йолча конструкцей, вIашагIйоаллача аьшкабетона, заводе тIехдика кийчъяьча панелий чотах лакхъенна хилар.

Цхьабакъда, материалий дуккха тайпаш хIанз укх сахьата дефицит я, хIаьта из бахьан долаш капитальни балхий темпаш лоха а латт. Кердача пятилетке гIишлошъяра чIоагIа материальни база хьаяр духьа тха промышленность, дIанхача шерашка а санна, лакхагIча темпашца дегIаухаргья нагахьа санна 1966—1970 шерашка гIишлой-монтажни балхаш хIара шера юкъера лаьрхIача 7,5 процент дукхагIа де лаьрхIадале, гIишлой материалий промышленносто арахеца валови продукци шера юкъера лаьрхIача 9 процент дукхагIа хургья.

Пхе шера йоаккхаш йола цемент 72 миллион тоннагара 100 — 105 миллион тоннага кхоачаш дукхагIа хургья, вIашагIйоахка аьшкабетонни конструкцеш — 56 миллион кубометргара 80 миллион кубометрга кхоачаш, шифер — 1,6-зза, кораашта детта кизга — 1,4-зза, металлически йоаца турбаш—шозза.

Промышленни зданештеи гIирсаштеи (производственни юртбоахама производствана а тIехьа) йола конструкцеш ерригa хьаеча аьшкабетонах ах гаргга хила езаш я 1970 шера. ЧуIеча цIенойи граждански гIишлошта арахеца доакъош 23 миллион кубометргара 30 миллион кубометрга кхаччалца дукхагIа хургда.

Лоацца аьлча, укх пятилеткера тха министерства декхараш сенах латт аьлча, уж латт, гIишлой материалий дефицит дIаяккхарах, цар ассортимент шеръярах, дикал лакхъярах, массе тайпа гIишлошта дIахо индустриализаци яра новкъостал деш йола изделеши конструкцеши дукхагIа хьаярах.

— Хьалхарча ах шера министерства предприятей итогаш миштай?

— ДIайолаенна юхь-м бIуболийташ я. Союзни министерство бIарчча хьайийцача хьалхарча ах шера план 103,5 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа яьккхай 660 эзар тонн цемента, 50 миллион хIана яц аьнна шифера условни лист, 25 эзар тонн сортови асбеста. 30 процент хIана яц аьнна дукхагIа арахецаш я доккхийча бустамех йола асбоцементни листаш.

Литовски ССР Паневежски заводе толаме караерзаеш я продукце дикал дикка лакхъелга Iалашдеш йолча лодочни йоацача методах кораашта детта кизга хьадара керда технологи. Цу методах болх беш хургья кизгай промышленноста керда мел йола а хIаьта иштта шеръеши реконструкци еши йола а предприятеш.

— ЭффективнегIа йолча материалий производство дегIайоалаяра деш фуд?

Керттерчох аргда аз. Кердача пятилетке дикка дукхагIа хургья эггара прогрессивнегIа йола йоккхийча панелий гIишлош. Цу гIулакха лаьрхIа мехка укх шерре а хьалъеш я вIашагIйоаллача аьшка бетона 238 предприятии берригa а дIалаьрхIача йиъ миллион квадратни метр чуIе моттиг хьалъе низ кхоачаш йола цIеноош хьалду 61 комбинати. Йоккхийча панелех цIеноош хьалдергдола конструкцеш 20 миллион квадратни метрга кхаччалца арахеца лаьрхIад 1970 шера. Доккхийча бустамех йола панелаш дукха а дукхагIа хьаергйолаш я карамзитбетонахи яйгача ячеисти бетонехи, белггала аьлча силикатничох. Уж чIоагIа эффективни дарегIеи материалаш я пенашта.

ЦIеной куц доаккхаш йола материалаш, цу даькъе уйнаш тоадеча хана кулг-кара хьегаш дола къа дикка кIезигдергдолаш йола хIара цIагIа тоххал болча боараме хьаяь кIувса хьисапера линолеум а дуккха дукхагIа арахецара де дезар деш да.

ХьаергIйолча ерригача шиферах аханел совгIа яр йоккхийча изделей хьисапе, ши метр шереи кхо метр йIаьхеи йолаш арахецаргья. Цу тайпара шифер юкъейоалаяро йиш хулийтаргья доккхийча доакъоех латта яйга зданеш хьалъе, дIаухаш йола изделеш ялх-ворхI процент кIезигье, гIирс хьалбарга дIабода мах лохбе. Массала а арахецача, сирача шифера нийсса бесаш дола шифер а дуккха арахецилга вIаштIехьдоаккхаргда.

Укх пятилетках гIишлошъерашка кхоачаргья «800» а «900» а маркаех йола тIех чIоагIа цементаш, сихха чIоагIлуш йола шлакопортландцемент, куцаши басараши тайп-тайпара долаш йола бес-бесара декоративни цементаш.

Иштта арахеца йолае езаш я газопроводаш йохкача шерра юкъекхувларгйолаш йола чIоаггIа кхаьта асбоцементни турбаши тIагIолла полимерни чкъор а долаш йола турбаши. Даьча лоархIамаша хьахьокх, цу тайпара турбаш юкъе а ухийташ цхьа километр газопровод юдлаш хилча паччахьалкхен 900 сом кIезигагIа мах бодаш хилар. Цул совгIа, из бахьан долаш хIара километрах 40 тонн гаргга болата турбаш кхое йиш хургья.

Кизга Iоакъаш еча промышленносте кхозза совгIа дукхагIа арахецаргья къаьстта дефицитни йола витринни Iоакъаш. Доккхийча боараме кийчъергья хIанз укх сахьата дунен тIа кIезига йола чIоагIа эффективни материал — стеклопрофилит. Дуккха дукхагIа арахецаргйолаш я «Стемалит» яхача тайпара долча кизгах хьаяь пенашка ухийта бесбесара панелаш, Iоакъинга кIувсамозаични плиткаш, малх тIа ца Iадкъийташ, йIовхал ара ца ухийташ йола, кхы тайпа кизга Iоакъаш.

ГIишлошъерашка кхоачаргйола кхы тайпа эффективни материалаш а ювца йиш яр сога, цунна сов дукха ха эшаргйола мара — тхьаь иттанел тIех ма йий уж тайпа материалаш. (АПН).

ДЕШАРА ШУ ДОЛАДЕННАД

Самардийнахьа 1966 —1967-ча дешара шу дIадолалуш эггара хьалхара гургал хилар. Дегаш гIоздаьнна гIадбаха заггIе белаш ба каникулаш йисте а яьнна юха вIашагIкхийтта Грознерча № 38 йолча школа дешархой а. МассагI кердадар да царна дейза дIа-юха дувца дезаш. ХIаравар ши-шийна дага латтар дувца гIерташ ва. Цхьабакъда, гIараш «хIап» аьле юхасоц школа директор нов. В. Н. Кузнецов къамаьл де волавелча. Цо дIадолалуча кердача дешара шерана даькъала дувц деррига бераш. ТIаккха къамаьлаш дир Ленински райисполкома председатела нов. Г. Ф. Галковас, школа завуча Н. Ф. Копсинас, школа парторга Е. А. Сильченкос, дешархой лай-ноаной комитета председатела нов. Е. А. Рагулас, хьехархоша Н. В. Михееваси Шмелеваси, кхычар. Цар массане а дешархой декхарех лаьца дийцар, хIаьта 10-ча класса дешархоша Поповаси, Асташкинаси тахан эггара хьалха Iилма Iомаде дIаболалуш бола шоай зIамагIа бола доттагIий даькъала бийцар юххьанцарча гургалца. Школа сакъердамерча вахарах лаьца дийцар.

Школе баьхкабар цар шефаш а — № 5 йолча хIамаш тегача фабрика болхлой. Локхаш оркестр а йолаш шо-шоай классашка дIа-юха къаьстар дешархой.

Укх шера школе дешаш хургва 1840 саг, царех 220 бер цхьоалагIча классашка а долаш. Уж да соахка дешаш хинначарел дуккха дукхагIа.

Боккхача безамца дIадолаьд дешархоша шоай дешара шу хоза кийчъяьча школе. Дика дешара деррига хьалаш вIаштIехьдаьхад укхаза. Царна лаьрхIа да 50 классни цIа, производственни мастерскеш, физически, химически, биологически, кхыйола кабинеташ. Белгалдаккха деза бархI класс йистеьнкхарех берригаш хIана бац аьнна дешархой нийслагIча классе дIахо деша баьхка хилар. Из геттара дика да.

Цхьаькха а да дог гIоздоаккхаш. Укх шера цу школа юххьанцарча классашка хьехаш ба лакхехьара образовани йола хьехархой. Царех я лакхе вайна гуча сурта тIара Митяннна Светлана Яковлевна а. Ший беращца эггара хьалхара урок дIахьош я из.

Р. АУШЕВА текст
И. Плиева сурт.

ХЬАЛХАРА ГУРГАЛ

Репортаж

ЦхьоалагIа сентябрь... Нийсса бархI сахьат даьлча хьаелларгйолча торжественни линейкага кийчлуш ба Грознерча № 2 йолча школа-интерната хьехархой а дешархой а. Бакъда, линейка хьаелла ха хьатIакхачалехьа дикка хьалха гулденна коа хьежаш да бераш.

Цхьатарра школьникий керда формаш я царна массанена а тIаювхаш. ДукхагIа бараш пионерий галстукаш ядаш а, октябрятий седкъилгаш доахкаш ба царел кагегIа бараш. ХIаьта вожаш, эггара зIамагIа бараш, духхьашха тахан парташтта Iоховшаргбараш, Iилма довзара никъ хьалххара дIаболабеш бараш — царга е галстукаш а е седкъилгаш а дац, бакъда, массане а санна цар бIарга делаш да, дегаш гIоздаьнна да.

БархI сахьат доал. Школа-интерната директора Николай Федоровича Литвинова хьаелл торжественни линейка. Арайоакх байракх, локхаш пионерий горн я.

Беррига дешархой шо-шоай классашца мугIарех латт, хIаьта укх шера духхьашха школе баьхкараш хьалхарча мугIаре латт. Царна деррига а сакъердаме да укхаза: пионерашта кач яда галстукаш, хьалхашка латтача пионера бе йоалла йоккха цIе байракх, шоашта тIаювха цIена костюмаш, хоза кийчбенна латта хьехархой, воспитателаш — уж дерригаш чулаца гIерташ, цхьан хIаман тIа ца соцаш удаш да цар шерра дийла дола бIаргаш.

Дешархошка, хьехархошка, воспитателашка, берий дашкаяоаношка, школа шефство лелаеча «Красный молот» завода викалашка моаршал лу нов. Литвинова, уж даькъала бувц керда дешара шу доладаларца.

Цул тIехьагIа гулбеннараш керда дешара шу доладаларца даькъала беш, дешархоша а доккхий толамаш дахар ловш къамаьлаш ду халкъа тIахьожама Ленински района комитета председатела нов. Петренкос, «Красный молот» завода шоллагIча цеха викала нов. Сеслицкаяс, бархIлагIча цеха викала нов. Тупкова, лай-ноаной комитета члена нов. Жиржу, бархIлагIча классерча дешархочо Абдурахманова Таняс, цхьоалагIча класса дешархочо Данииулов Сережа.

Дукха дика традицеш я шоллагIча школа-интернате. Царех цаI я укх тайпара. Шоай шефашта — красномолотовцашта — дикагIа производственни хьокхамаш долаш бутт чакхбаьккхача цеха коллектива телаш вымпел я школе, хIаьта диззача шера эггара дукхагIа из шийга соцае мегаьча цеха коллективага масса хана йиса-йита дIа а лу из. Тахан из вымпел кхаьчар сталелитейщикашка укх шера июль бетта цар дика къахьегарах.

Красномолотовций а я школацара доттагIал, бувзам чIоагIбара духьа дIайолаьь дика традицеш. ДикагIа толамаш долаш дешара шу чакхдаьккхача класса лаьрхIа телаш кубок я. Завода комсомола комитета секретара Кантария Артура из кубок дIалу тахан кхоалагIча класса.

БархIлагIча классерча дешархоша букварашш зизаши лу цхьоалагIча классе деша болхарашта.

Линейка чакхйоал. Укх шера хьалхара гургал тох. Эггара кагегIа бараш хьалха а болаш чуболалу дешархой хоза кийчъяьча школе, сийрдача классашка цхьан цIен дезал санна массехк шера бувшаш — гIоттташ, луаш-молаш, дешаш цхьана хила безараш ба уж.

Укх шера къаьстта дика кийчъяьй школа-интернат, цун общежитеш, пищеблок, хIаьта из деррига даьр дукхагIча даькъе шефаш красномолотовцаш ба.

— Тха барел дикагIа шефаш хила йиш а яц, — йоах нов. Литвинова.

С. КОТИЕВ.

ОКТЯБРА ДАЬХЕНЕ

Ше къаьстта хьалдаь цхьа хоза цIа дагIа Ленинграда юкъмоттига, Фонтанка берда йисте. Из да доттагIала цIа:

— доазол дехьара уха хьаьший укхаза тIаийбу ленинградцаша. Августа тIеххьарча деношка доттагIала цIен фронтана тIа гучаяьлар массаза а яхар мо хулаш йоаца эмблема — лаьттан шара сурта тIара сигала беса йола спираль — III Дунен халкъашта юкъерча ахканарча студенчески курсий символ, «Студенташи социальни прогресси» — цу тайпара яр 70 мехкара баьхкача хьаьший дискуссей тема.

Курсаш ший тайпара йолаялар дар ах бIаь шу хьалха дунен тIа эггара хьалхара социалистически революци хиннача городах бIарг тохаш доазол дехьара хьаьший лелар. Доазол дехьара студенташ чIоагIа теркам тIа а баха хьежар 1917 шера октябрьски бус чу а хьийлха Зимни дворец яккхара ший йоккхийча топашца хоам баьча фаьлгала дувца даьннача «Аврора» яхача крейсерга.

Лаьттан букъ тIарча хIара студента йовзаш май ий номер цаI йолча космонавта цIи. Ленинграде гулбеннача кагийча нахаи мехкараштеи дага доацаш хинна совгIат хилар Юрий Гагарина телеграммах: «Болх беркате хилар лов сона шун, деза доттагIий, шеко яц цо дунен деша багIа кагирхой вIаший кхеташи доттагIал долаши хулга чIоагIдара гIо дергхилар. Веший моаршалца».

ТIаккха доладелар заседанеш елгеи хеташдараш чIоагIа къувсилгеи, ленинградски вузий студентащца, заводийи фабрикайи къоначa болхлощца беседаш елгеи вIашагIбетталулгеи. Хьаьшашта хайр, масала, ленинграде бахача нахах кхоалагIа дакъа кагирхой болга, уж города политически, боахама, культурни вахара юкъе хьинаре роль йолаш болга. Цхьаккхе а цIа, цхьаккхе а кема, цхьаккхе а станок хьахилац къоначa болхлоша дакъа ца лоацаш. Ленинградерча лорех, хьехархоех, артистех ахалел дукхагIа бараш, берригача инженерех 60 процент — уж 30 шерага кхачалца ха яьнна нах ба. Городерча вузий студенчески советаша доттагIала бувзамаш лоаттаду 50 хинна ца Iеча доазол дехьарча университеташцеи колледжашцеи. Ленинградски студенташа-добровольцаша 1964-и 1965-и шерашка шоай алжирски доттагIашта новкъостал дир керда поселкаш хьалье. ХIаьта соахка аьхкий ленинградцаш а тIехьа шовзткъа эзар болча студенташа хьинаре хьалийзар тIом беча Вьетнама долча новкъостала фонд.

Шоай аргIанна хьаьшаша а шоай ханнерча советски кагирхошта дувцар шоаш прогресс а къамаш кхычарех тийша уллаш хIама доацаш хилар а бахьан къовсам мишта лоаттабу, мукъаяьннача къоначa паччахьалкхенашка экономически гIишло хьалъяра юкъе дакъа мишта лувц.

Укх тайпара да кхыдараш а санна дола Ленинграде вIашагIкхийттараша дийцарех массехк:

ТIехъяьнна йоккха тема я Студенташи социальни прогресси». Цун аспекташ духхьала а гадоахарг хьокхалуш болца мохк болаш бац. Укхаза дукха бар Азе, Африка, Латински Америка мехкашкара викалаш. Цу мехкашка къамаш мукъадахара къовсамца айхха хоттабенна ба студенчески болам. Из опыт вIаший йовзар вайна деоригнешта а геттара чIоагIа лоархIаме да.

Энрике Гальегос — Эквадора университета студентий Федераце вице-президент:

—«ХIанзара вIашагIкхетар—из социальни прогресс бахьан къовсам а лоаттабеш, дерригача мехкий студенташа беча Iалаьмате боккхача балхах цхьа дакъа мара дац. Оаха кхы а хьинарегIа дIахо хьоргба из болх, дерригача дунен тIа студенташта юкъе тхаяр санна йола уйлаш яоаш дуккха а болга ха а ховш». «Африкански студентий ЦхьоагIон» (Басуталенд) викал Тумисанг Летсие:

—«Сона эггара чIоагIагIа дега чу дийшача хIамаех цаI «Подвиг Ленинграда» яхa фильм дар. Цул хьалхагIа сона бIаргадайнадар Освенцима унзарленех дола документальни фильм. Со цIаькха а тийшар фашизми рассизми — адамлен, историегIа эггара унзарагIа йола докъазал хилаоах».

Ульрих Циммерман, ФРГ-р студент:

—«Тайп-тайперча мехкий студентий дуккха а шо-шоай проблемаш я. Цхьабакъда, хIара мехка кагирхой юкъара цхьа декхар да — машари социальни прогресси бахьан хьинаре къовсам лоаттабелга. Цунца доашха а лу Советски Союзерча III Дунен халкъашта юкъерча ахканарча студенчески курсий ка маьхалъялар».

Феликс КОНИЧЕВ.
(АПН).

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА» АРГIАНАРА НОМЕР

Кепатеха араяьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропаганда и агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара (17 — 18-гIа) номер.

«Сийлахь-боккхача Октябра Советски Iаьлала 50 шу дизара лаха деззача тайпара накъагIоргда вай!» аьнна корта а болаш язъяьча передовой статья тIа парте идеяш наха юкъе кхухьараштa хьалхашка оттаду Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце лоархIам дIабовзийтара, Октябра сийна лаьцача яхье къахьегама коталонаш яхара нах оарцагIбахара декхараш.

Номер тIа дукха материалаш я «Беседашта йола материалаш» аьнна язъяьча рубрикана кIал. Цунна кIал кепатехай «ЧIоагIбергба вай кагирхошта юкъе беш бола кхетама болх!» яха КПСС обкома секретара М. Дорохова статья, «Мехкдаьттахойи газовикийи ЦIей» (СССР мехкдаьттаи газовии промышленноста болхлой Денна хетаь) яха «Грознефта» объединене керттерча инженера В. Сталникова статья, «Балхаш дика вIаштIехьдаьха чуэца шекара свекла» яха Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместитела Л. Рудометкинай статья.

«Массово - политически балха опыт» яхача разделе кепатеха я «Агитатораши пропагандисташи — производства планированеи стимулированеи керда система юкъекхахьара энтузиасташ» яха «Красный молот» яхача завода парткома секретара В. Шейкина статья. «Харцахь баьннарашца къовсам а лоаттабеш, городе гIолла йоагIа воатIагар» аьнна статья язъьй ВЛКСМ горкома инструктора П. Поднебенне.

Дунен халкъашта юкъерча темашта хетаь «Къулбехьен Африкера рассизма заповедник» яха статья язъьй И. Филиппова.

«ТЕЛАТА БУРГАЦАХ» ЛАЙЗА БАЬННАБ

Къонача футболистий доккха цIей хилар Харьковски тракторни завода стадьоне. «Телата бургаца» клуба приз яккха тIеххьара ялхайттазлагIа ловзаш вIашдухьал эттар еревански «Анин» каменскиуральски «Заряи».

Стадион тIанк аьнна йиза яр. Зрителий бе йоахкар дукха а зизай кIорапаш.

КадайгIа а хьинарегIа а болча къулбехьарчар сихбенна ловза безача оттабир шоашта духалярбараш. Уж кот а баьлар. счет 2:1 а йолаш.

«Ане» котъяларга бихьа никъ хала а бIаьха а бар. Мехкара футбол дукхаезаенна кхо миллион кIаьнк вар харьковски финале дакъа лацара бокъо яккха гIерташ.

ВЛКСМ ЦК, «Пионерская правда» яхача газета СССР футбола Федераце керттера приз Еревана къонача футболисташка дIаелар «Пионерская правда» керттерча редактора заместителa Фирин Станислава, хIаьта дошо медалаш — спорта заслуженни мастера Нетто Игора.

(ТАСС).

Книжкай доттагIий

Шелковской районе эггара йоккхагIчарех цаI лоархIаш я Каргалинка яха станица. Йоккха я цигара библиотека а.

Книжкаш дешарашта лаьрхIа 18 эзар книжка да библиотеке кийчдаь. Духхьал укх цхьан шера книжкаш деша дIаязвеннав укхаза 1014 саг. Библиотеке чуйоагIаш кхай тIа боахкача къахьегамхошта книжкаш, керда газеташи журналаши дIа-юха кхухьаш йола бархI передвижка я.

Ший болх безаш а лерттIа вIаштIехьбаккха ховш а я библиотека заведующи Ольга Петровна Светличная.

— Книжкаш дешарий хьашташ кхоачашдарал совгIа хIэране безам, уйла Iилманна тIаерзае гIерт со, дийшача книжкаех лаьца хаттараш ду аз, — йоах Светличнаяс.

Каст-каста библиотеке хулача сайренашка вIашагIбетталу книжкаш дешараш. Парца ба юрта боахама къахьегамхой, пенсионераш, кхыбараш. Тайп-тайпара хаттарийи жопийи сайренаш, конференцеш хул укхаза. Уж деррига гIулакхаш лерттIа вIаштIехьдоах библиотеке вIашагIтехача совета новкъосталца.

Дика методически новкъостал ду библиотека болхлоша кхыча юрташкарча библиотекараштa а. Масала, Сары-Су яхача юрта, Дубовски, Курдюковски яхача станицешкарча библиотекараштa новкъостал ду, шоай балха опыт дIабовзийт.

ХIанз Октябрьски революце 50 шу дизара сийна стендаш кийчъеш я библиотека коллектив.

СЕНТЯБРЕРА ХАОТТАМ

Сентябрь Нохч-ГIалгIайчен територе тIа календарага диллача меттел. хаоттама оамалехьа а гуйран хьалхара бутт ба.

Бетта чухьа юккъера лаьрхIача дийнахь-бус хула температура августерчул 5 градус лохагIа хургья сентябре, хIаьта из 14—18 градусага кхоачаш а хургья.

Укх шера сентябре, СССР Гидрометеорологически центра хоамашка диллача, Нохч-ГIалгIай республика дукхагIча територе тIа массаза яхар мо хулаш хиначул шийлагIа хургья: бетта чухьа юккъера лаьрхIача дуккхача шерашка хулаш хиннячул цхьа градус лохагIа хила мегаш я температура.

Бутт дIабаллалца, нонагIа хувцалуш морхаш а йолаш, лоацача хана догIаш а делхаш, ди а къувкъаш, цхьанцанахьа дохк а увтташ хила мег.

КIезига морхаш а йолаш, екъа ха латта мег сентябра хьалхарча итт ден чухьеи 15 денгара 19 денга кхаччалцеи.

Эггара лакхагIара температура: бийсанна 17—22, дийнахьа 27—32 градус хила мегаш я диълагIча пхе дийнахьа. Эггара лохагIара температура: бийсанна 5—10 градус хила мег тIеххьарча пхе дийнахьа. Юхейисача ханара температура: бийсанна — 11—16 градус, дийнахьа — 20—25 градус.

Гурахьа дув ялаташ дIадера эггара дикагIа аьттув бола хьалаш укх шера хургда сентябра кхоалагIча итт дийнахьа.

Н. КАЛАШНИКОВА,
Грозне АМСГ йоикхагIа йола инженер - агрометеоролог.

ТАШКЕНТ. Узбекски Iилмахоша электронни вычислительни машинана тIадиллад лоамашкара лоаш дашаш Iоухача хишта прогноз оттаелга.

Хьарсам чу гIолла малагIча дийнахьа мел хий доагIаргда хьахьокхаш йола къаьстта ший тайпара график лу машино.

ХУРГДАР ДУВЦАШ ЙОЛА МАШИНА

Цу прогнозаша йиш хулийт Iаьржа хиш доагIаргдолга хьалхагIе а ха, водохранилищашка мел хий Iовргда ха, гидроэлектростанцеша йоаккхаргйолча энергена планаш увттае.

Лоаман хиний оамал Iомаеча вычислительни техниках пайда эзар къаьстта боккхача лоархIаме да хьувкъама кхел дукхагIча хана лоамашкара доагIача хиний дукхалах тийша йолча Средни Азена.

СУДА ЗАЛЕРА

Ачхой -Мартана района «Новосельский» яхача чхьагIара совхоза шофера Домбаев Юшаа, кхоалагIча отделене укх шера кIа дIаувзаш волаш кхойтталагIча нюле бийсанна № 241 йолча накладнойх 2880 килограмм кIа хьанийцар. Из кIа ялат дIанийдеча Самашкинский пункте дIадала дезаш вар Домбаев, цхьабакъда цо кIа лочкъадир. КIина цхьа дакъа Домбаева цIагIара хьалаьцад.

1966 шера 25 августе Ачхой-Мартана халкъа судо 4 шера набахта валла суд яьй Домбаевна.

ЧхьагIара совхоза кхоалагIча отделене болхлоша Ферзаули Лейлас, Ферзаули Томас, Порчиева Залимата, тока весовщица КПСС членалла кандидат йолча Гагаева Тамарас хоарцо ювцаш Домбаева кIа хьатта Iодоассадаьд яхаш тешал дир. Из бахьан долаш судо царна частни определени яьй.

А. ДЕРБИШЕВ,
Ачхой - Мартана районни халкъа судахо.

ПРИГОВОР КХОАЧАШДАЬД

Умаров Уннира, ваьха а волаш, юкъе йоаллаш эгIазал хилар бахьан долаш гр. Удугов Сайс-Iарби вийнав, хIаьта Темышева Хадижат е а гIийртав.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаихехьарча суда уголовни дешашта йолча судебни коллеге Умаров Уннира топаш тоха суд яьар.

Къахетам белга дехаш Умарова даь дехар РСФСР Лаихехьарча Совета Президиумо тIа ца эцаш дитад.

Яь суд кхоачаш а еш, Умаров Уннира топаш техай.

АМЕРИКАНСКИ РАСИСТИЙ ЗУЛАМАШ

НЬЮ-ЙОРК, 1 сентябрь. (ТАСС). Расисташа Бентон - Харборе (Мичиган яха штат) доладаь низаш бахьан долаш валар хилар С. Б. Хант яхача негритянски зIамигача сага. Лергвола чов йир цунна кIайбарех шиъ чу а вагIаш Iалаьмате масса йодача машина чура кхессача герзо.

Цу цхьан ханна, 30-ча августа сарахьа, расисташ летар рассови сегрегацена духьаларча протеста демонстраци яр духьа городерча цхьан районе болхаш хиннача 300 неграх.

Рассови дискриминацена духьала къовсамаш доладеннад мехка къилбаседа - малхбоалехьарча городе Милуоне а (Висконсин яха штат). Цига хIанз къаман гварде салтий ба пикетчикашта «тIахьожам» лоаттабеш. Цу цхьан ханна Iаьдало оалзаш хIама а доацаш городе боккъо йоаца гIулакхаш леладеш я кIайча хулиганий тоабаш.

ГIулакхаш кхохкаденна латт демонстранташта юкъера нах лийцача Ваукеган яхача городе а (Иллинойс яха штат).

Эстоне йоккха терко ю кхачан промышленность догIакхувлара. СемилеткагIа укхаза хьал а яьй, толашагIа хулийташ тоа а яьй шурий продукташ хьаю массехк комбинат, маькх ю заводаш, крахмальни а кхыйола а предприятеш. Укх шера болх бе йолаялийта лаьрхIа я маькх ю кхо завод, шурий продукташ хьаю комбинат, пахчаш йоаха завод.

ХIара шера хулаш йолча нах чуIача, общественни промышленни, юртбоахама объектай республикански конкурсе дикагIа бола промышленни керда гIирс лаьрхIаб Тыльварча маькх еча заводах. Заводе маькхаца, булкашца, кондитерски изделешца Iалашгъю района колхозаш, совхозаш, поселкаш.

Сурта тIа: Пыльва яхача поселкерча кердача маькх еча завода цех.
О. Косна сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ЦХЬАН БАРТАЦА

БРАЗЗАВИЛЬ, 1 сентябрь, (ТАСС). Браззавиле болх чакхбаьккхаб португальски колоней къамий организацей конгресса кулгалдеча совето (КОНПК).

26 августера денз 30-ча августе кхаччалца хиннача совета балхаца дакъа лаьцар Ангола мукъаяккхара тIехьарча Къаман болама (МПЛА), Мозамбика къам мукъадаккхара фронта (Френимо), кхыча организацей кулгалдеча деятелаша.

Вьетнамерча американски империализма ахкача агрессена шоаш чIоагIа раьза боацаш хилар хьакхейкадир заседане дакъа лаьцараша, дIа-хьа ийцар къамий - кортамукъалеи къовсама опыт, къоабалийр гIулакхаш цхьана чакхдахара оттаяь КОНПК программа.

НИГЕРЕХ ЮХА А ФЕДЕРАЦИ ХИННАЙ

ЛАГОС, 1 сентябрь. **ТАСС корр. Б. Копейко хоам бу:** Нигере къаман тIема правительствана керте латтача инарала Якубу Говона кулг яздаьд Нигере федеральни доал оттадеш йола система юха меттаоттаеча декрета. Кердача декретага хьежжа къаман тIема правительствах федеральни тIема правительство хул. Тахан денз дIа чIоагIам болаш да декрет.

Инарал Якубу Гованал хьалхагIа хинначо — инарала Агийи - Иронсе паччахьалкхе федеральни наькъаца вIашагIйоллаоо Нигерех кIезига низаш долча автономни областий конгломерат еши, фунашта юкъе вIашдухьаленаш увттаеши хилар а лоархIаш, укх шера май бетта мехкара федеральни устройство дIа а яьккха. Нигерех унитарни паччахьалкхе яьр.

Агийи - Иронсе чакхдаьккхача цу гIулакха духьала баьлар федеральни устройство дIаяккхар шоашка йолча совленнеи Iаьдалаи духьале яра нийсса лаьрхIа бола Iаьдала керте латтача фух бараши мехка къилбаседехьарча районашка баха феодалаши. Укх шера июль бутт бовш цар мятеж гIоттаяр бахьан долаш Агийи-Иронсе правительство Iаьдала кертера дIаьаккхар. Паччахьалкхенна керте латтачун моттиг хьалаьцача инарала Якубу Говона хьакхайкадир унитарни доало Нигере чухь ше нийса хилар хьа ца хьекхалга.

ВЬЕТНАМЕРЧА АМЕРИКАНСКИ АГРЕССЕНА ДУХЬАЛА, МАШАР БАХЬАН ДОЛАШ

ПАРИЖ. «Вьетнамерча американски агрессена духьал, машар бахьан долаш» — цу лозунгаца дерригача Франце гIолла укх деношка чакхьювлаш латт мехкарча болхлой, ахархой, гIулакхерча нахьа, хьехархой, студентий, берригача къахьегамхой демонстрацеш, митингаш, и. кх. дI.

Духьале кхайкаяра митингаш, фотовыставкаш, вьетнамски патриоташта долча новкъостала средстваш гулъелга чакхдоах французски столицан Франце юкъмоттигерча массива а къилбаседен а промышленни городийи дуккхача предприятешкеи учреждениешкеи яьха ца Iеш. Бретанерча кагийча чкъаьрий доахарий поселкашка а.

«Американски агрессе дуне хIалакдаь дIадаккхара кхерам хулийташ хиларах Вьетнама Демократически Республика территорена оакхарий хьисапе къиза бомбаш еттилга дехкара тIехьа цхьан фронтагIа дIаувтт Франце къахьегамхой». — йоах укхаза кепа техача Сенеи Уазеи департаментий ВКТ федераце заявлене тIа.

ХIара денна бIаьш а эзараш а духьале кхайчаю петицеш ух Парижерча американски посольства адресагIа. Вьетнамера бIеха тIом соцабелга дIадех Парижа почтайн телеграфен гIулакхерча наха, Франце банка болхлоша. Фонтенуа яхача городерча французски кхалнаьха цхьоагIон федераце, парижски пригородашка Шази ле Руа, Женте, Шаперон-вере, кхычахьа бахача наха. Хадланза французски къахьегамхой делегацеш ухаш латт США посольстве.

ДЖОРДЖАУН. «Оаха хоадам боллаш бехке бу американски зуламхой а царна гIо дераш а. хIаьта Вьетнамера агресси хьем боацаш сиха соцаелга хьа а дех», — йоах Гвиана Халкъа-прогрессивни парте 13-ча съезде тIайийцача резолюце тIа.

Вьетнамера ВIашагIкхийттача Штатий агресси — Женевски соглашенеш гIожа телхаяр да, яхаш белгалдоах резолюце тIа. «Империалистийи цар марионеткайи из тийшача балха а оакхарий хьисапе къиза а агресси вьетнамски халкъа духьалара Iалаьмате доккха зулам долга а деррига дунен тIарча машара бола боккха кхерам болга а лерхI оаха».

МАДРИД. Тайп-тайпара уйлаш йолча массехк бIаь испанцо Мадридерча США послага Дьюкага дахьийтад Вьетнамерча американски агрессена духьале кхайкаеш дола письмо. Испански общественноста викалаш бехке ю «американски бIуша Вьетнаме лелаю адамащцара гоамал» а «машарая дунен халкъашта юкъерча кхерамзленнеи зулам доаха президента Джонсона арахьара политика» а. Цар дIадех ишта Испанера США авиационнии тIема-фордеи базаш дIайоахилга а.

РИМ. ХIаране 40 эзар лира мах бола медикаментийи медицински оборудованеи 300 комплект вьетнамски патриоташта дIаяхьийта кийча я.

Вьетнамски халкъа медицински новкъостал дара йолча итальянски комитето кепа а теха дIакхайкабаьб итальянски къахьегамхой средстваех ийца уж медикаменташи медицински оборудовании сентябра юххьанцарча деношка шоаш яхийта лаьрхIача дIайохийтаргхиларах бола хоам.

(ТАСС).

Соцабе Вьетнамера тIом

ОТТАВА. Канаде доладеннад ВIашагIкхийттача Штаташта Вьетнамерча тIема лаьрхIа канадски герзаши тIема материалаши ухийтилга соцадар дIадехача петицена кIал кулгаш яделга. Петице автораша дIадех ишта вьетнамски дов Женевски соглашеней ларда тIа машаре къоастаделга а цу мехкара американски бIу дIабоаккхилга а.

ТОКИО. «ВIашагIкхийттача Штаташкара хьадех оаха законнах боаца Вьетнамера тIом хьем боацаш чехка соцабелга. Вьетнамера американски бIу а цар берригача цхьоагIонхой бIу а хьем боацаш чехка дIабоаккхилга», — йоах укхаза хиннача Японе металлургически промышленноста болхлой профсоюзий Къаман федераце съезде тIайийцача резолюце тIа. Съездо хьалгаьцар Японе профсоюзий генеральни совето белгалъяь Вьетнамера тIом соцабелга хьадехара кIал кулгаш яздареи вьетнамски халкъа новкъостал дар духьа средстваш гулъяреи кампани.

(ТАСС).

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора—2-41-23; редактора зам.—2-30-91; бехктокхама секретара—2-45-48; партийни вахареи, промышленнин, юртбоахамеи, культуран, письмойи отделий—2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91: ответственного секретаря—2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ04430. Заказ 4499.